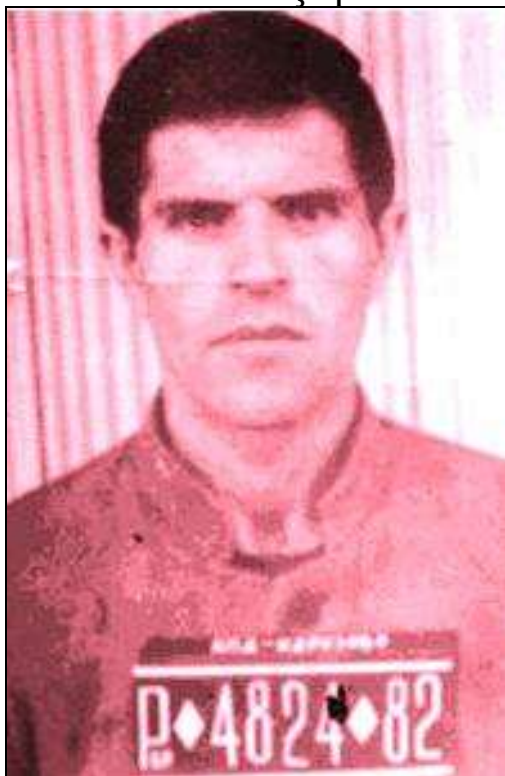

Shaban Çupi

GAFURR LOKU

Simbol lirie e bashkimi

Në 20 vjetorin e rënies

2019

Gafurr Loku simbol lirie e bashkimi

Shaban Çupi:

„Gafurr Loku simbol lirie e bashkimi”

Botohet në 20 vjetorin e rënies

Sponsor: Komuna e Hanit të Elezit

2019

Faksimile nga shtypi ilegal i vitit 1970 e kënde dhe lufta e dëshmorit Gafurr Loku për çlirimin e atdheut

LEXOJE, SHPËRNDAJE, ARMIAUT LOS IA DORËZO !

VËLLEZER:

MJAFTË I DURUAM KETA XHELAT NE VOTRAT TONA. TE NGRIHEMI TE
GJITHE NE LUFTË KUNDER KESAJ POLITIKE DHE KETËRE XHELATEVE DHE
TE BASHKUAR NJË PËR TE GJITHE E TE GJITHE PËR NJË DO TA NJEKIM
NGA VOTRAT TONA ARMIKUN, GJAKU I SHQIPTARIT ESHTË I SHTRËNGËTË PËR
DAJ DUEHT TE DIM KU TA JAPIM. TE GJITHE ATA QË I KANE TE LYERA
DUART ME GJAK SHQIPTARI DO TI DENOI VETE POPULLI. VETEM ATHERE
KUR TE CLITOHEM KOSOVA KUR POPULLI DO TA MARR ME DORË PUSHTERIN
DHE KUR TE BASHKOHIMI ME SHQIPERINE NANE VETEM ATHERE DO TE
KEMI LIRI TE PLOTË .

SHQËR! NA NUK DO TE PRISIM TE NA I PALL KUSH TA DOKUMENTUJË.

SHQËR! DO DO T'I PITOJME ME GJAK, ASHTU SAKUR PO I PITOJME POPULLI DHE

SHPËRNDAJË E SHTYPUN ME BOTO.

ARMIAUT I TREMI HAPET TA PITOJME JONE ASHTË E SIGURIM DHE NUK DO TE
JATE E LARGË.

VËLLEZER DHE DUTRA!

Edhe në këtë regjistrim arifetë tënë na mundohen të na njoftojnë
emrin tonë. Ata se çëllin në e ngatërrojnë fëmë me komësinë, shtetë-
sinë me komësinë etj. Ata tënë çikur enra të tierë për ne, si,
muslimanë, macedonesëturë, juçollavë, etj., por a ke vallë enër që të
dashur e më krener për ne se S I Q I P T A R ? Prandaj ne biftë e biftë
populli trim i bëjmë T E I R R J E çdo shqiptari të nershtë (edhe
atyre që në regjistrimet e shqeshtë janë detyruar të deklarohen si
"turk", "muslimanë" etj.) të mos regjistrohen ndryshe, por shqiptarë
dhe vetëm shqiptarë. Kjo nuk do të thotë se e kemi hatur fëmë.
Përkrahësinë fetare nuk kërkon të na rrenjë as shqiku, nor atë koshtare.
Këtë detyrë e vashë patriotike për ne të rrenjë emrin, fëmë, kultu-
rin e shqiptarë bashkë me tënë shqiku me çikë i kemi shqiptar.

Gafurr Loku simbol lirie e bashkimi

... e bashkueshme të kurbetit.

Kjo politikë kolonialiste, ehtypëse e shfrytëzuese ndaj popullit tonë, ka ngjallur urrejtjen e tij kundër robëruesëve. Kjo urrejtje po shtohet çdo ditë e më shumë. Populli ynë i robëruar e di mirë se liria nuk mund t'i vijë me rrugë tjetër pos me luftën e tij të vendosur kundër gjithë armiqëve robërues. I udhëhequr nga ideo-logjia e

VËLLAZËRI DHE MOTRA!
- Të bashkohemi të gjithë në luftë kundër pushtuesve jugosllav!
- Të propagandojmë kundër regjimit gjakatar titist dhe shërbëtorve të tij!
- Të shpallim besërisht ata, ashtu siç eghe janë, tradhëtarë ehtypëse dhe armiq të përbotshëm të popullit!
- Të mos e pranojmë gukshimin e armiqve të pushtimit që na shpëtojnë nga pushtuesit!
- Të mos pritojmë në përvojën e popullit të revolucionistave jugosllavë në luftën kundër regjimit të titit dhe të shërbëtorëve të tij!

Gjithë Kosovën e ka mbuluar jezero. Sot në trojet tona sundon çizaja e xhandarit dhe bajoneta e ushtarit pushtues, kudo janë vënë patrulla policore e ushtarake dhe të gjitha rrugët e qyteteve dhe të fshatrave tona janë nën kontrollin e rreptë të patrullave ushtarake, me armatime të rënda, me tanke, aeroplanë dhe helikopterë. Popullsia shqiptare po vritet, po gjyqtohet, po rrahët e poshtërohet dhe po mbyllet nëpër kazerna e burgje fashiste.

Kështu, me parullën e "vëllazërim-bashkimit" dhe të "barazisë së kombeve e kombësive" në një anë, dhe në anën tjetër me forcën e xhandarit dhe të policit, Jugosllavia fashiste u nis për kushedi të satën herë për të shkelur vatrat dhe nderin e shqiptarit, duke vrarë, çnjerëzuar e torturuar pa mëshirë qindra shqiptarë e shqiptare, pa kursyer pleqtë, gratë dhe fëmijët.

Në këto kushte ne nuk na mbetet rrugë tjetër shpëtimi pos të bashkohemi edhe më fort - të gjithë shqiptarët si një trup i vetëm - të lidhemi me besa-besë e, me guxim e njohur shqiptar, t'i mbrojmë me këmbëngulje të drejtat tona të ligjshme, ta shpëtojmë njëherë e përgjithmonë vendin nga kasaphana e përgjakshme, që po e përgatit për ne armiku mizor, të shpëtojmë nderin e nënave e të motrave tona, të shpëtojmë nderin e vatrave ku kemi lindur.

Bijtë dhe bijat e Kosovës, shekuj e dekada, sa herë që qe e duhur, iu përgjigjën zërit të masave, kërkesës së popullit dhe qenien e tyre e vunë përballë rreziqeve për ta mbrojtur, për ta realizuar lirinë. Me penë shkruan historinë, me gjak ngjyrosën flamurin e kuq kombëtar, me eshtra bënë muranë të pa-

Gafurr Loku simbol lirie e bashkimi

kapërcyeshme për armiq e pushtues, shfarosës
e asimilues...

Gafurr Loku simbol lirie e bashkimi

Tablo revolucionare e botuar në Zëri i Kosovës, 1984

Gafurr Loku simbol lirie e bashkimi

Parathënie

Të shkruash për veprimtarinë e dëshmorëve para-sëgjithash është një nderë, sepse ata krijuan historinë. Ata me mundin dhe sakrificën e tyre, treguan se për të qenë të lirë dhe të dinjitetshëm, duhet dhënë më të shtrenjtën, pra edhe jetën.

Betejat dhe përballjet e tyre me pushtuesin, gjithëherë do të mbeten tema për studim e trajtim, andaj kësaj radhe lexuesit dhe historiografisë shqiptare ua sjellim librin „Gafurr Loku simbol lirie e bashkimi” e brenda këtij libri, përfshihet edhe një dramë ku dëshmori Gafurr ishte në përballje të drejtëpërdrejtë dhe realiste me UDB¹-në gjakatare..

Pse kjo Dramë?

E para; sepse është e mbështetur plotësisht mbi dokumente sekrete të UDB-së dhe në brendësinë e saj përmban tërë dramaticitetin e vuajtjeve dhe torturave çnjerëzore deri në çmenduri, që u bënë mbi të burgosurin politik, simbolin e lirisë dhe të bashkimit, dëshmorin Gafurr Loku, njëri nga themeluesit e Organizatës Politike-Kombëtare „Kushtrimi i Lirisë “ e cila në trojet shqiptare veproi nga viti 1969.

E dyta; autori, aktori dhe vetë historia në këtë dramë është pikërisht Gafurr Loku ku me qendresën e tij përballë pushtuesit ai shkroi shumë drama të tilla dhe si askund tjetër në këtë dramë, lexuesi e kupton se sa e vështirë ishte që në Jugosllavinë e Avnojit të ishte një atdhetar që e don atdheun tënd, një veprimtar që don të krijosh shtetin tënd, një qytetar që dëshiron të jetosh i lirë në lirinë e dhuruar nga vetë Zoti i Gjithësisë.

Në rrjedh të kësaj, ne nuk bëme gjë tjetër, pos që shpalosëm qëndresën heroike të dëshmorit Gafurr Loku përballë

¹ UDB –a, shërbimi sekret jugosllav, i njohur në popullin shqiptar si shërbim antishqiptar. Mizoritë e UDB-së mbi elementin liridashës shqiptar janë të shumta. Mizoritë e UDB-së shfaqen edhe brenda këtij libri, konkretisht ndaj atdhetarit Gafurr Loku.

Gafurr Loku simbol lirie e bashkimi

kthetrave të UDB-së gjakatare jugosllave dhe nga veprimtaria e tij e gjërë atdhetare, shkëputëm vetëm fragmentin e një nate. Po si kanë qenë netët tjera? Po si kanë qenë vitet e tëra të burgut? Po si ka qenë vetë jeta?

Historiografisë shqiptare, mizerje të tilla të UDB-së, ku „bukën e bënin miell”, ka sjellur për lexuesin shqiptar dhe jo vetëm të tij edhe heroi i Kosovës Rexhep Mala, i cili ishte bashkëvuajtës me Gafurr Lokun në burgun e Idrizovës, viteve të shtatëdhjeta, ndërsa ky libër dhe kjo dramë, vetëm sa e plotëson ate, vetëm sa e saktëson ate, nëpërmjet dokumenteve sekrete të UDB-së.

Në vitin 2003, botuam librin *Gafurr Loku (1949-1999)* një monografi dokumentare. Në 100 vjetorin e pavarësisë së Shqipërisë, botuam librin *Gafurr Loku në kthetrat e UDB-së*, ndërsa në 20 vjetorin e rënies po e botojmë librin *Gafurr Loku simbol lirie e bashkimi* i cili plotëson dy librat paraprak.

Tanimë lexuesit, historianët, analistët, psikologët dhe regjisorët e teatrove tona kombëtare, kanë në duar një vepër të tillë me kryepersonazhin, dëshmorin Gafurr Loku, i cili veprimtarinë atdhetare e filloi në majin e vitit 1968 për t'u ndërprerë dhunshëm nga plumbat e pushtuesit serb më 21 shkurt të vitit 1999.

Në fund, krahas falënderimeve ndaj shokëve të dëshmorit, dhe familjes së tij, falënderojmë edhe komunën e Hanit të Elezit e cila edhe sponsorizoi librin në fjalë dhe njëkohësisht organizoi edhe akademi jubilarë për dëshmorët në 20 vjetorin e rënies, në këtë rast të Gafurr e Driton Lokut.

Logoja e komunës së Hanit të Elezit në 20 vjetorin e rënies së
dëshmorëve

Autori, shkurt 2019

Rafi Halili

Themeluesi i Organizatës Politike-Kombëtare
„Kushtrimi i lirisë”

„ Gafurr Loku ishte njeri i thjeshtë edhe për nga bindjet edhe për nga sjelljet. Ishte shok, veçanërisht i besës. Sherr nuk kishte, siç thotë populli. Ishte guximtar, ishte trim, edhe pse trimnia shprehet ndryshe ndryshe, por për kauzën kombëtare ishte më ndryshe të shfaqej trimëria e aq më tepër kur vendosshmërisht i kushtohesh asaj dhe kjo mua më pëlqeu shumë. Për nga çështja e manifestimit kombëtar, zgjim ka qenë demonstrata e vitit 1968 në Tetovë ku ishim pjesëmarrës aktiv të saj. Gafurr Loku me mua kishte vetëm një qëllim, mbarimin e shkollës dhe përkushtimin për çështjen kombëtare, betimi për flamurin, lirinë dhe bashkimin kombëtar. Etjen e madhe që kishte për këtë qëllim, për këtë kauzë, Gafurri e shprehte kudo, hiç pa rezervë dhe pa frikë pa e menduar se çka e prët më tutje dhe kjo ishte kënaqësi kur ke një shok të tillë...”

Autori i librit me dëshmorin Gafurr Loku, fotografi e vitit 1980

Lufta për liri kërkon shpirtin e idealistëve

Vitet e 60-ta të shekullit XX i karakterizonte dhuna dhe shtypja sistematike ndaj shqiptarëve, dhunë e cila jo vetëm që ishte shfaqur që në filltet e Jugosllavisë së Avnojit, por ajo kishte vazhduar edhe më tej nëpër vite e dekada. Kjo dhunë shtetërore në Kosovë, realizohej nën petkun e Aleksandër Rankoviqit, ndërsa

Gafurr Loku simbol lirie e bashkimi

nga koka e Jugosllavisë nga Josip Brozi. Në viset tjera ku jetonin shqiptarët, edhe ata i kishin Rankoviqët e tyre dhe jeta e shqiptarit gjithnjë e më shumë bëhej e padurueshme.

Përkundër kësaj shtypje, shqiptarët asnjëherë nuk kishin hequr dorë nga lufta për çlirim, nga lufta për liri. Historiografia shqiptare ka dhënë mjaftë shembuj të tillë që nga Lëvizja Nacional Demokratike Shqiptare e deri te Lëvizja Popullore për Republikë për të kulmuar me luftën çlirimtare të UÇK-së.

Njëri nga ata që ishte në krahun e lirisë dhe të çlirimit, padyshim se ishte edhe dëshmori Gafurr Loku, ai ishte në ballë dhe te këmbët e këtij populli, siç thoshte heroi i kombit Jusuf Gërvalla.

I lindur dhe rritur në rrethana pushtimi, ai nga fshati Kotlinë i Kaçanikut shpërngulet në Tetovë dhe atje gjen shokun e idealit, shokën e qëndresës dhe të lirisë, Rafi Halilin me të cilin në veprimtari atdhetare u lidh që me 4 maj 1968, kur ngritën flamurin dhe nuk u ndanë deri më 21 shkurt të vitit 1999 kur plumbat e armikut ia morën jetën.

Gafurr Loku, që herët lexoi dhe analizoi veprimtarinë e Rilindësve tanë, të cilët u shkrinë që të rilindnin Shqipërinë. Që në moshën rinore, ande pa i mbushur të 18-tat, ai do t'i çaset rrugës së lirisë. Gafurr Loku e konceptoi mirë se krahas Shqipërisë si shtet, ishte edhe një Shqipëri tjetër që kishte mbetur e pushtuar nga jugosllavët dhe se ajo duhej që t'i kthehej trungut prej të cilit e kishin ndarë dhunshëm. Që nga ajo kohë, ai kishte një qëllim, që të bashkonte hartën e atdheut e cila ishte ndarë dhe regjionalizuar si është më së keqi nëpër konferenca ndërkombëtare dhe jo vetëm. Për të arritur këtë qëllim, ai e dinte se brenda gjirit të popullit duhej të ngriteshin forca të organizuara politike, andaj me këtë qëllim, bashkë me shumë shokë të tjerë si Rafi Halilin, Rushit Nesimin, Elmaz Ademin, Ajet Ademin do të hedhin themelet e Organizatës Politike-Kombëtare „Kushtrimi i lirisë”. Në ballë të kësaj Organizate ishte zgjedhur i pathyeshmi Rafi Halili, ndërsa

Gafurr Loku simbol lirie e bashkimi

Gafurr Loku zgjedhet kryetar i Këshillit Kombëtar të „Kushtrimit të Lirisë”.

Organizata ilegale nxori edhe dokumentet programore, që në vitin 1970, dhe në kuadër të kësaj platforme, që për qëllim kishte bashkimin kombëtar dhe territorial të atdheut, jetoi dhe veproi deri në frymën e fundit të jetës së tij, tanimë dëshmori i kombit Gafurr Loku.

Në fazën e parë të punës, organizata ilegale për synim kishte ngritjen e shqiptarit nga letargjia ku e kishte vendosur pushtuesi dhe e vetmja mënyrë e veprimit ishte shpërndarja e pamfleteve me karakter politik dhe çlirimtar, shkruarja e parullave kudo për t'ua hapur sytë shqiptarëve, ndërsa faza e dytë ishte armatosja dhe ngritja e popullit në luftë çlirimtare. Për këtë qëllim Organizata mori edhe disa aksione konkrete, duke u paisur edhe me armë dhe në këto rrethana, pas disa viteve të veprimit, bëhet edhe zbulimi i Organizatës dhe më 21 shtator të vitit 1972, në Prishtinë, arrestohen Rafi Halili e Gafurr Loku.

Që nga kjo datë, Gafurr Lokut i hapet edhe dosja politike me numër 17078 dhe brenda kësaj dosje shkruhet: ndjekja, burgimi, torturat deri në çmendi, ndjekësit dhe ekzekutuesit e elementit patriotik shqiptar, ashtu siç do të lexoni në vijim të këtij libri.

Gafurr Loku, brenda qelive të pushtuesit, brenda mureve të rrethuara me xhemba e plumb të burgjeve, gjeti edhe shumë shokë të tjerë idealistë të cilët e kishin vendosur që jetën e tyre ta shkrijnë për atdhe. Krahës shokëve të tij të organizatës, në burgje ai takohet edhe me dëshmorin Rexhep Mala dhe shokët e tjerë, si: Xhafer Shatrin, Binak Ulajn, Nejazi Korçën, Shpëtim Pollozhanin, Ajet Rukiçin, Xheladin Rekaliun, Sejdi Kryeziun, Mehmet Gegën, Qebir Hajdarin, Hasan Dërmakun, Shefit Ilazin, Shaban Xheladinin e plotë atdhetarë të tjerë me të cilët do të lidhet edhe më shumë. Përkundër ndjekjeve dhe përgjimeve edhe brenda burgut, Gafurri me shokë, organizohet edhe brenda kësaj kalaje të armikut dhe gjejnë shtigje që të ndërliken edhe me shokët që

Gafurr Loku simbol lirie e bashkimi

vepronin ilegalisht në Kosovë, shokë të cilët i bënëin përpjekjet maksimale për të shpërthyer në demonstratat e vitit 1981.

Pas daljes nga burgu i parë, në vitin 1979, nëpërmjet Rexhep Malës i cili ende ishte në burg, sigurohet takimi ilegal ndërmjet dy kolosëve të Lëvizjes, Hydajet Hysenit dhe Rafi Halilit. Ky takimi mbahet fshehurazi në Taukbaçe, ku Rafiu mëson edhe më shumë për aktivitetin ilegal që zhvillohej në rrafshin kombëtar dhe bëhet ndërlidhja e dy organizatave. Gjatë këtij takimi në Gërm, Hydajet Hyseni i dorëzoi Rafi Halilit një pistoletë si lidhje e Rexhepit nga burgu.²

Viti 1981, ishte viti i zgjimit të madhë kombëtar, viti ku njëher e mirë, ndau shqiptarët nga jugosllavët, sepse nuk ishim të tillë, andaj edhe brohoritja e demonstruesve se „ Jemi shqiptar e nuk jemi jugosllav’’, bazament kishte formimin e shtetit kombëtar shqiptar.

Viti 1981, Gafurr Lokun e gjen me plotë elan kombëtar dhe një propogandues i shkëlqyeshëm nëpër masa të gjera popullore për Republikën e Kosovës, një veprimtar që njihte mirë konspiracionin dhe që kishte një rreth të gjërë të shokëve, që tanimë kishin dalur nga burgjet e viteve të 70-ta të shekullit XX.

Dosja e armikut, Gafurr Lokun e kishte cilësuar, si armik të papërmirësueshëm dhe një armik i organizuar kundër shtetit jugosllav dhe çdo herë ishte i përcjellur nga UDB-a famëkeqe dhe kjo argumentohet edhe në dosjen e tij prej 250 faqeve.

Përkundër kësaj ndjekje, Gafurri kurrë nuk hoqi dorë nga liria, kurrë nuk hoqi dorë nga lufta për çlirim. Në këto rrethana, ai burgoset për herë të dytë, më 13 mars 1982 në Kaçanik, dhe sërisht e mbyllin në kafazët e Shuto Orizares dhe të Idrizovës, ku ndaj tij bëhen tortura të tmerrshme, ashtu siç do të lexoni hetuesinë e një nate, pra vetëm të një nate e cila gjendet brenda këtij libri.

² Agim Sylejmani „Rexhep Malaj-zjarr lufte që nuk shuhet’’ faqe 268

Gafurr Loku simbol lirie e bashkimi

Nga ndjekjet e shumta që bëheshin ndaj Gafurrit dhe familjes së tij, babai Xhaferi disa herë ndërroi vendbanimet dhe me përfundimin e burgut të dytë, në vitin 1985, ai vendoset në fshatin Paldenicë të Hanit të Elezit.

Veprimtaria e Gafurr Lokut në Kosovë është e thellë dhe e shumë anshme. Ai vepronte në rrafshin legal, nëpër subjekte të ndryshme, që u formuan në vitin 1990 dhe që ishin në dobi të çështjes, si në Këshillin Financiar për të mbajtur gjallë shkollën shqipe, në Shoqatën Bëmirëse „Nëna Terezë” për të mbijetuar masat e gjëra popullore, në Këshillin për Mbrojtjen e Drejtave dhe Lirive të Njeriut, ndërsa ilegalisht mbante kontaktet me shokët e vjetër për organizimin e kryengritjes çlirimtare. Me formimin e UÇK-së, Gafurr Loku ishte plotësisht në anën e saj, ishte anëtar i saj dhe lufta e tij kryesore ishte organizimi dhe mobilizimi ushtarak i të rinjëve në luftën për çlirim.

Në këto rrethana veprimi, derisa Gafurri ishte kthyer në shtëpi, nga një takim, që në të njëjtën ditë e kishte pasur në Prishtinë, ai edhe vritet më 21 shkurt të vitit 1999, bashkë me djalin e tij Dritonin i cili ditë më parë ishte kthyer nga Brigada „Ymer Alushani”.

Vrasja e Gafurr Lokut, ishte shenja me e qartë se lufta po fillonte edhe në trevën e Hanit të Elezit, gjë që edhe ndodhi pesë ditë më vonë, më 26 shkurt të vitit 1999, por që të kalohet në Puset e Nikës, paraprakisht duhej që forcat armike të kalonin mbi trupin e viganit Gafurr Loku.

Por edhe forcat armike, të përballura me zjarrin çlirimtar të UÇK-së, eshtrat e tyre u mbetën këtyre anëve, madje në këtë Grykë, mbetën edhe eshtrat e komandantëve të policisë dhe ushtrisë pushtuese për t`mos u kthyer më kurrë në këto vise iliro-dardane.

Gafurr Loku simbol lirie e bashkimi

Vrasja e komandantit të policisë serbe, më 28 shkurt 1999, në fshatin Gajre nga forcat e UÇK-së

Pra, nga vet kjo që e shkruam më lartë, konstatojmë se Gafurr Loku ishte një pengesë e madhe e shtetit serb. Ishte një pengesë e pushtimit dhe e degradimit të mëtejshëm të shqiptarëve, andaj edhe ishte caku i eliminimit të tij.

Dhe si askund tjetër, vargjet elegjiake të Fan Nolit të madh, këtu e kanë vendin:

Thon' u-shtri e thon' u-vra,

Po ti s'vdiqe, or Baba...,

As je vrar' e as po vritesh

Legjendar Ante po rritesh...

Ose vargu tjetër i shkrimtarit Fadil Curri:

Trupin në Tetovë, shpirtin në Prishtinë

Të vranë Gafurr Loku, të vranë por s'të shtrinë...

Dhe ka të drejtë shkrimtari Fadil Curri, kur thotë këtë varg të latuar epik, sepse e njihte mirë dëshmorin, e njihte mirë personalitetin e tij, e njihte vertikalisht kombëtar të Gafurr Lokut dhe ai nuk ishte burrë që shtrihej.

Në veprimtarinë 32 vjeçare, nga 50 vjet që jetoi Gafurr Loku, aktivitetin e tij kombëtar e gjejmë në demonstratat e vitit

Gafurr Loku simbol lirie e bashkimi

1968 në Tetovë, e gjejmë në organizimin e thellë politik të viteve të 70-ta dhe pashkëputshëm, gjatë viteve të 80-ta, për t'`mos u ndalur deri në vrasjen e tij nga pushtuesi më 21 shkurt të vitit 1999. E gjithë veprimtaria e dëshmorit Gafurr Loku nëpër këto dekada, është një minierë e cila duhet të zbërthehet dhe të sheshohet nga hulumtues e historian kombëtar.

Në shpirtin dhe ndërtimin ideologjik të dëshmorit Gafurr Loku, gjejmë njeriun kryengritës, gjejmë; heroizmin e Oso Kukës në Vraninë, programin e Lidhjes Shqiptare të Prizrenit, gjejmë Idriz Seferin në Kaçanik, Pashko Vasën me të Mjerën Shqipni, gjejmë Samiun, Naimin e Abdylin, gjejmë Themistokli Gërmenjin, Bajo e Çerçiz Topullin, Hoxhë Kadriun e Koto Hoxhin, Qemal Stafën e Xhemal Ferën, Gjon Sereqin e Fazli Grajqevcin, Rexhep Malën e Nuhi Berishën, Jusuf Gërvallën e Kadri Zekën...

Në shpirtin dhe ndërtimin ideologjik të Gafurr Lokut, gjejmë; Shqipërinë me plotë begati, Shqipërinë që ka plotë vasha të bukura e plot djem të ri, gjejmë Shqipërinë e cila për Gafurr Lokun, ndër shoqe ishte më e mira. Gjejmë uratën e lirisë të Gramenos, Fjalët e qiriut të Naimit, që shkrihej vet, për t'`u bërë dritë të tjerëve, gjejmë Çajupin me atë vargun famëmadh se mjaft punove për të tjerë o fatkeq, kujto vendin ku ke lerë dhe tek heq, gjejmë vargun e Hilë Mosit, për sakrificën e luftëtarit i cili me gjak e blen lirinë, gjejmë porosinë e Gurakuqit dhe mjer për ata që nuk qëndrojnë, gjejmë poemën kosovar të Mitrush Kutelit autokton, kur thotë se, jam këtu kur s'`kish njeri, kur s'`kish kufi, as fqinjëri, as shka të zi...

Në shpirtin dhe ndërtimin ideologjik të Gafurr Lokut, gjejmë; këngën e Gjergj Elez Alisë me nëntë plagë në shtat, këngët kreshnike për Mujin dhe Halilin, murlanin e Skënderbeut, gjejmë këngën e zhuritur të nizamëve që plakeshin në vende të huaja e shtëpitë e tyre i mbulonin ferrat, gjejmë këngët për Azem Bejtën e Shotë Galicen, gjejmë bijën shqiptare e cila për t'`mos pranuar

Gafurr Loku simbol lirie e bashkimi

tradhëtinë që deshi t'ia mvishte Bejta Sylja, vret burrin dhe djalin e saj, gjejmë Sefë Kosharen varur në degë të lisit për liri.

Në shpirtin dhe ndërtimin ideologjik të Gafurrit, gjejmë; zëdhënëset e popullit të shtypur, si revistat ilegale *Bashkimi*, *Lajmëtarin e lirisë*, gjejmë revistën e shtypur me gjak e mund *Liria*, gjejmë *Zërin e Kosovës*, gjejmë traktet e panumërta që i mbjelli kahdo që udhëtonte, gjejmë kushtrimin ilegal se *armiku na ka në dorë vetëm aq sa e lejojmë ne vet*, gjejmë *Kushtrimin e lirisë*, gjejmë *Kosovën dhe Shqipërinë e Re...*

Në shpirtin dhe personalitetin e Gafurr Lokut, gjejmë, komisarin e dritës që i kishte shpallur luftë errësirës, gjejmë luftëtarin besnik, njeriun e përkushtuar për atdhe; ku me një anë duhet mbijetesa dhe krijimi i familjes, e në anën tjetër, lufta për liri.

I tillë ishte, dhe ashtu mbeti në mes nesh, dëshmori Gafurr Loku, të tillë po ia përcjellim edhe historisë.

Gafurr Loku(1949-1999)

Gafurr Loku simbol lirie e bashkimi

Biografia e dëshmorit Gafurr Loku dhe veprimtaria e tij atdhetare e shprehur nëpër periudha kohore

- Gafurr Loku u lind më 11 gusht 1949 në fshatin Kotlinë të Kaçanikut nga i ati Xhaferi dhe nëna Rabishja, të cilët në jetën e tyre martesore kishin tetë fëmijë, shtatë djem e një vajzë. Gafurr Loku ishte fëmiju i katërt i familjes Loku.
- Një pjesë të shkollimit fillor e kreu në fshatin e lindjes, ndërsa pjesën tjetër në Han të Elezit
- Për një kohë, familja e tij shpërngulen nga fshati i lindjes Kotlinë dhe vendosen në Lagjen e Demzenëve në Paldenicë.
- Viteve të 60- ta shpërngulet në Tetovë, ku edhe regjistrohet në gjimnazin „Kiril Pejçinoviç” të Tetovës.
- Me 4 maj 1968, si nxënës i vitit të II të, bashkë me shokun e tij Rafi Halilin e ngritën flamurin kombëtar shqiptar në fabrikën e Tekstilit në Tetovë.
- Për këtë vepër zbulohet nga organet e ndjekjes dhe meqë ishte i mitur dënohet me dënim administrativ.
- Merr pjesë fuqishëm në demonstratën e 23 dhjetorit 1968 në Tetovë dhe ishte njëri nga organizatorët e saj
- Pjesëmarrja e tij në demonstrata evidentohet edhe në dokumentet sekrete të UDB-së, përkatësisht në dosjen e tij politike në një vëllim prej 250 faqeve të formatit A4
- Si nxënës i vitit të III të gjimnazit është njëri nga shkruesit e parollës „Në zemrën time dhe tënden qëndron Shqipëria”
- Në vitin 1970 regjistrohet në Fakultetin Ekonomik të Prishtinës
- Gjatë vitit 1969,1970,1971 formon celula atdhetare për çlirimin e trojeve shqiptare si në Gjepçisht, Poroj, Zhelinë, Shipkovicë, Gajre, etj.

Gafurr Loku simbol lirie e bashkimi

- Gjatë këtyre viteve Gafurr Loku dhe bashkëveprimtarët e tij, arrijnë të ngritin flamujtë kombëtarë shqiptarë në të gjitha qytetet shqiptare në Maqedoni.
- Më 28 nëntor 1970 miratohet Statuti i Organizatës Politike Kombëtare „Kushtrimi i lirisë” dhe Gafurr Loku në kuadër të kësaj Organizatës ilegale zgjedhet Kryetar i Këshillit kombëtarë të organizatës.
- Teksti i betimit pranë kësaj organizate ishte:

Unë, Shqiptar Shqipëria, biri i tokës Shqipëri që më pagëzoj shqiptar: Betohe para flamurit dhe kombit tim se: do të veproj për lirinë dhe bashkimin e atdheut në një shtet, duke ia falur edhe jetën. Në mos kryerjen e detyrës apo të dështimit tim, në emër të popullit, pajtohem të dënohem me vdekje.

Rroftë populli shqiptarë - Rroftë Shqipëria³!

- Krahastatutit, Organizata përpiloi edhe programin, preambulën dhe Kodin moral të organizatës
- Krahastatutit, Organizata përpiloi edhe programin, preambulën dhe Kodin moral të organizatës
- Krahastatutit, Organizata përpiloi edhe programin, preambulën dhe Kodin moral të organizatës

Vëllezër shqiptarë, dikur atdheu ynë ishte deri në brigjet e lumit Po dhe, e shoqëronin malet Alpe, kurse në jug e shoqëronte deti Mesdhe, kah perëndimi e shoqëronin detet : Adriatiku dhe Joni e në lindje shkëlqente deri në Budinë. Atdheu me këtë pamje i mbeti historisë, andaj të jemi syçelë që kjo Shqipëri e mbetur të na mbetet trashëgim për fëmijët tanë, se pastaj brezat që vinë pas do të na akuzojnë për tradhëti ⁴.

- Gafurr Loku merr pjesë në marrjen e pushkëve nga kabineti paraushtarak i gjimnazit „Kiril Pejçinoviq”, armë

³ Rami Kamberi: Ikona e OPK „Kushtrimi i lirisë” fq.144,Tetovë, 2010

⁴ Rami Kamberi: Ikona e OPK „Kushtrimi i lirisë” fq.164,Tetovë, 2010

Gafurr Loku simbol lirie e bashkimi

të cilat u dedikoheshin Organizatës për rezistencë të armatosur

- Me 1 maj 1972 Gafurr Loku me shokë, vendosin flamurin kombëtarë shqiptarë në sheshin e qytetit të Tetovës
- Me 4 korrik 1972 vendosë flamujtë kombëtarë në Tetovë, Kërçovë e Gostivar
- Me 26 korrik 1972 është shpërndarës i pamfleteve në afërsi të Univeristetit të Tetovës dhe Bibliotekës së qytetit
- Me 21 shtator 1972 nga UDB-a sllave arrestohet në Prishtinë
- Hetimet ndaj Gafurr Lokut zhvillohen në burgun famëkeq të Shutkës së Shkupit⁵
- Me 21 janar 1973 del para gjyqit të Shkupit dhe dënohet me 5 vite burg të rëndë⁶
- Pas përfundimit të hetimeve transferohet në burgun famëkeq të Idrizovës
- Në këtë burg takohet me dëshmorin Rexhep Mala
- Në burgun e Idrizovës qëndron me: Rafi Halilin, Rushit Nesimin, Elmas Ajetin, Ajet Ajetin dhe me të burgosurit politik nga Kosova: Ajet Runikun, Xhafer Shatrin, Hasan Dërmakun, Nejazi Korçën, Shpëtim Pollozhanin,etj.
- Është njëri nga pjesëmarrësit e grevës për lirimin e Rexhep Malës nga qelitë e Idrizovës
- Gjatë vuajtjes së burgut nga puna e rëndë që bënte i dëmtohen mushkритë nga thartinat
- Në vitin 1976 familja e tij shpërngulen nga Tetova dhe vendosen në fshatin Seqishtë të Hanit të Elezit⁷

⁵ Gafurr Loku thoshte se torturat në burgun e Shutkës ishin të tmerrshme.Udbashët ndërroheshin dy nga dy, ndërsa mua më mbajtën tetë ditë pa gjumë për t'më humbur koncentrimin.Koka ziente, trupi s'duronte më dhembjet, ndërsa krihët më dukeshin se janë bërë si hunj.

⁶ Aktakuza i ngarkonte se me veprimtarinë e tyre ilegale kanë „indoktrinuar” me ideologji nacionaliste mbi 1500 anëtarë

Gafurr Loku simbol lirie e bashkimi

- Nga burgu i parë lirohet me 21 shtator 1977 duke mos gëzuar asnjë ditë amnestie
- Pas daljes nga burgu gjatë majit të vitit 1978, qëndron i shtrirë në spitalin e Prishtinës si pasojë e dëmtimit të mushkrive në burg
- Në vitin 1978 martohet më Hasibe Rakën nga Kaçaniku, martesë e tij bëhet në Lagjen e Re të fshatit Seqishtë
- Në vitin 1979 i lind djali i tij Dritoni, të cilin serbët ia vrasin pas njëzet viteve
- Në vitin 1979, rivendosen kontaktet me Rexhep Malën i cili ende mbahej në burg
- Përsëri vazhdon studimet pranë Fakultetit Ekonomik në Prishtinë, të cilin ia kishin ndërprerë dhunshëm në vitin 1972
- Në vitin 1979 përsëri shpërngulet në Tetovë
- Në prill të vitit 1980 dërgohet në kryerjen e shërbimit ushtarak në Sarajevë ku qëndron vetëm 3 muaj
- Pas shpërthimit të demonstratave të vitit 1981 ishte njëri prej propoganduesve më të fuqishëm të kërkesës politike: Kosova-Republikë
- Është në njohuri të aksionit të shpërndarjes së pamfleteve në Tetovë e rrethinë të datave: 27 qershor 1981, 8 korrik 1981, 16 shtator 1981, 17 shtator 1981, 21 dhjetor 1981 të cilat i shpërndante organizata ilegale „Kushtrimi i Lirisë” në krye me atdhetarin Rafi Halilin
- Me 9 mars 1982 i bastiset shtëpia e tij në Tetovë⁸

⁷ Për t'i ikur syrit vëzhgues dhe përndjekës të UDB-së, babai i Gafurrit, Xhaferi, zbatoi një strategji të migrimit nga një vend në vendin tjetër.

⁸ Shtëpia në Tetovë i bastiset në orët e hershme të mëngjesit dhe siç deklaroi bashkëshortja e Gafurrit, arrita që para se të futet policia në dhomë të zhdukë disa material ilegale. Policia mori disa shirita magnetofonik ku Gafurri kishte të inçizuar lajme e komente nga Radiotelevizioni shqiptar për ngjarjet në Kosovë. Meqë Gafurri ishte në Kaçanik, UDB-a arrestoi babain Xhaferin,

Gafurr Loku simbol lirie e bashkimi

- Më 13 mars 1982, UDB-ja e arreston në Kaçanik⁹
- Hetimet ndaj Gafurrit zhvillohen përsëri në burgun e Shutkës
- Në hetimet ndaj tij merr pjesë ekipi specializues i UDB-së
- Gjatë hetimeve të pandërprera e sidomos ato të datave 28, 29 dhe 30 prillit 1982, Gafurr Loku do të pësoj një gjendje të rëndë shëndetësore dhe psiqike, ai do t'i sulmon me lapsin kimik edhe fizikisht udbashët duke dashur t'i verboj ata, tenton të thyj derën dhe të kërcej nga dritarja që t'i përfundoj torturat e mëtejme mizore. Në raportin e udbashëve rreth kësaj situate thuhet se kjo gjendje ka mundur të vijë si rezultat i lodhjes së tepërt, pagjumësisë së vazhdueshme, barërave që ia dhamë si dhe përballja me një gjendje të pashtegdalëshme.
- Përkundër krejt këtij tmerri udbesk sllav, Gafurr Loku me 16 gusht 1982 del para Gjykatës së Qarkut në Shkup dhe dënohet me 3 vite e 6 muaj burg në bazë të nenit 133, të cilin dënim e vuan përsëri në burgun e Idrizovës pa gëzuar asnjë ditë amnestie¹⁰
- Pas dënimit të dytë të Gafurrit, përsëri familja e tij nga Tetova shpërngulen në Kosovë, konkretisht në fshatin Paldenicë të Hanit të Elezit.

vëllezërit Shefketin, Muhametin dhe Kadriun. Pas malltretimëve, të tjerët i lirojnë, ndërsa Kadriu në burgun hetues qëndron 3 muaj ditë.

⁹ Gafurr Loku arrestohet nga udbashët e Kaçanikut Halit Loku e Afet Rexhallari dhe ia dorëzojnë kryeinspektorit të sektorit të III të UDB-së, Maslarov Trajko, udbashit nga Maqedonia dhe njëkohësisht Gafurr Lokut ia bastisin banesën në Kaçanik, pronë e Hamdi Rakës.

¹⁰ Për lirimin e Gafurr Lokut nga burgu, në vitin 1983, intervenon edhe Amnesti internacional, seksioni i Japonisë dhe përkundër arsytimit se Gafurr Loku është burgosur vetëm se ka shpreh mendimin e tij politik, kërkesa e tyre refuzohet.

Gafurr Loku simbol lirie e bashkimi

- Nga burgu i dytë lirohet me datën 14 shtator 1985 dhe të njejtën ditë i vdes babai i tij Xhaferi, pasi kishte arritur të përqafojë djalin e tij të sapo liruar nga burgu¹¹.
- Përsëri vazhdon studimet në Prishtinë dhe arrinë t'i përfundoj tri vite të Fakultetit Ekonomik.
- Në fabrikën e Çimentos, këtu në Han të Elezit, kërkon punë fizike, por dyert për Gafurrin ishin të mbyllura.
- Në vitin 1987 doli në Zvicërr, por qëndron vetëm 2 muaj ditë. Në Zvicërr kontakton me bashkëveprimtarë nga Kosova e Tetova dhe pas dy muaje, përsëri kthehet në Kosovë¹².
- Gjatë këtij viti, kishte përpjekje për ta arrestuar për herë të tretë.
- Gjatë viteve 1990-1991, në bashkëveprim me grupin e ish të burgosurve politik në Han të Elezit, ishte aktiv në grumbullimin e mjeteve materiale për blerjen e armëve dhe krijimin e njësiteve guerile.¹³
- Viteve të 90-ta, kur u themelua Këshilli i Finacimit në Han të Elezit (1992), Gafurr Loku ishte sekretar i këtij këshilli.
- Që të mbijetoj shkolla shqipe, Gafurr Loku ishte edhe inkasant i këtij Këshilli¹⁴

¹¹Për ngritjen e flamurit më 4 maj 1968 në Tetovë i tregova babait, thoshte Gafurri. Ai pas më shikoi thellë e thellë tha: Gafurr, mbi shpinë paske marrë një barrë të rëndë. UDB-a ka me të ndjek tërë jetën, por mbasi i ke hyrë kësaj pune, qoje deri në fund

¹² Gafurr Loku ka qëndruar në qytetin Mirshvil, në banesën e Numan Beadinit nga Xhepçishti i Tetovës ku edhe takohet me shokët e tjerë si me Elmaz Ademin, Rushit Nesimin, etj.

¹³ Më gjerësisht shih librin: Naser Kuka, „Nga lëvizja ilegale te UÇK” faqe 263- 275

¹⁴ Nga viti 1990, pushtuesi serb me çdo kusht përpiquej të rrënoj shkollën shqipe. Mësimdhënësit mbetën pa paga, ndërsa nxënësit e shkollës së mesme dhe studentët u detyruan të mësojnë nëpër shtëpi private. Ta mbrosh dhe ta ndihmosh mbijetesën e shkollës shqipe atyre viteve, nuk ishte gjë e lehtë. Ishte

Gafurr Loku simbol lirie e bashkimi

- Mori pjesë në të gjitha demonstratat dhe protestat që u zhvilluan në Han të Elezit
- Merr pjesë në pajtimin e zënkave dhe gjaqeve në Han të Elezit dhe më gjërë
- Me themelimin e Shoqatës Humanitare „Nëna Terezë” (1994)¹⁵ në Han të Elezit ishte kryetar i saj.
- Ishte edhe anëtar i kryesisë edhe në Nënkëshillin për Mbrotjen e Drejtave dhe Lirive të Njeriut (1997) në Han të Elezit
- Në prill të vitit 1998, për pjesëmarrje në demonstrata në Han të Elezit kundër pushtuesit serb, torturohet rëndë i biri i tij Driton Loku
- Në vitin 1998, Gafurr Loku, kontakton edhe me Agim Bajramin „Zefin” komandantin dhe themeluesin e Brigadës së UÇK-së në Kaçanik.¹⁶
- Me formimin e Shtabit Lokal të UÇK-së me 19 qershor 1998 në Puset e Nikës, ishte në lidhje direkte me Shtabin dhe nga ai ngarkohet me detyra konkrete për masovizimin e UÇK-së me ushtarë të rinjë, në furnizimin e njësitit me armatim, mjete materiale dhe ndihma të tjera për nevojat ushtarake.
- Gafurr Loku bashkë me djalin e tij Dritonin vriten me 21 shkurt 1999 në Paldenicë të Hanit të Elezit. Vritet nga njësitë elite të „Dorës së Zezë” serbe¹⁷

një veprim atdhetar që meritonte respekt. Me të hollat që mblidhte Gafurri nëpër popullatë, mbijetonin mësimdhënësit e në rrjedhë të kësaj edhe shkolla shqipe.

¹⁵ Shoqata Bëmirëse Humanitare „Nëna Terezë” luajti një rol tejet të madhë në mbijetesën e qytetarëve të kësaj treve. Ndihamat që shpërndante Shoqata zbuste varfërinë e skajshme të familjeve shqiptare. Në krye të kësaj pune me vlerë ishte dëshmori Gafurr Loku.

¹⁶ Isuf Sherifi „Hyrje për në agim-monografi për Agim Bajramin” faqe 89

Gafurr Loku simbol lirie e bashkimi

- Varrimi i tij bëhet me 24 shkurt 1999 në fshatin Paldenicë
- Gjatë luftës, Brigada 164 e UÇK-së mori emrin e tij.
- Zhvarrimi i tij bëhet me 21 shkurt 2001 dhe rivarroset në varrezat e dëshmorëve në Puset e Nikës.
- Kazerma e TMK-së në Han të Elezit kishte emrin e tij¹⁸
- Pas lufte, veprimtaria atdhetare e dëshmorit Gafurr Loku është nderuar me Mirënjohje nga Qeveria e Përkohshme e Kosovës, SHP i UÇK-së, Zona e VI e TMK-së, Kuvendi komunal dhe nga Batalioni 36 i TMK-së. Për dëshmorin janë thurur këngë, janë shtypur libra dhe është realizuar një Dokumentar.

¹⁷ a. Më gjerësisht shih Kallëzimin penal kundër Serbisë ngritur nga KK i Hanit të Elezit dhe i dërguar në Prokurorinë e Gjykatës së Qarkut në Prishtinë më dt.25.1.2012

b. Shih dëshminë me shkrim të Osman Cakës nga fshati Vataj të Kaçanikut, dhënë Kuvendit komunal të Hanit të Elezit më 23.4.2011 rreth vrasjes së Gafurr Lokut

c. Shih Padinë civile të Osman Cakës PP.NR.464/01 ngritur pranë Gjykatës së Qarkut në Prishtinë kundër krimelëve serb në Kaçanik të Vjetër

¹⁸ Me përfundim e luftë dhe pas transformimit të UÇK-së, në Han të Elezit ngritet Batalioni 36 i xhenios, ndërsa kazerma ku vepronte TMK-ja kishte emrin e dëshmorit Gafurr Loku. Me transformimin e TMK-së në FSK dhe pas strukturimit të kësaj të fundit, shuhet edhe kazerma që barte emrin e dëshmorit Gafurr Loku.

Driton Loku
1979-1999

Driton Loku u lind më 30.6.1979 në fshatin Paldenicë nga babai Gafurri dhe nënë Hasibja. Shkollën fillore e kreu në fshatin e lindjes, ndërsa të mesmën – drejtimin axhustator në Han të Elezit. Meqenëse babai i tij Gafurri, ishte burgosur në marsin e vitit 1982, Dritoni si fëmijë bashkë me nënën viziton babain nëpër burgjet sllave si në Shutkë e Idrizovë ku shpesh herë nuk u lejohej vizita. Nëpër këto burgje, Dritonit si fëmijë do t'i skaliten tablot e dhunës, tablot e pushtuesit dhe robëria e thellë e shqiptarit. Hekurat gri të burgut, rrapëllima e dyerve dhe britmat e ndonjë të burgosuri shqiptar që torturohej në çelitë e Idrizovës, e kjo bëhej më qëllim që të thenin shpirtërisht familjet e të burgosurve, ndikuan në shpirtin e Dritonit të ri. Kur u rrit më i madh, kuptoi se trojet shqiptare ishin të okupuara rëndë dhe këte për të saten herë

Gafurr Loku simbol lirie e bashkimi

ia kishte rrëfyer edhe babai i tij Gafurri, andaj Driton Loku në rrjedhë të kohës dhe ngjarjeve që po zhvilloheshin, ishte edhe pjesëmarrës në të gjitha protestat që mbaheshin aso kohe kundër pushtuesit serb në Han të Elezit. Në kuadër të këtyre protestave që organizoheshin kundër dhunës serbe e sidomos protestat e marsit dhe prillit të vitit 1998 ku me të madhe borhoritej për UÇK-në, Driton Loku arrestohet nga policia serbe dhe si „shpërblim” që ishte edhe i biri Gafurr Lokut, torturohet tepër rëndë në stacionin policor të Hanit të Elezit, ku për pasojë disa ditë me radhë qëndroi i shtrirë në shtrat, duke u futur edhe në lëkurë dashi¹⁹.

Viti 1998 në vetveten e tij ngërthen ngjarje të rëndësishme kombëtare, vrasja e komandantit legjendar Adem Jashari dhe shpërthimi i luftës në shumë pjesë të Kosovës, te rinia djaloshare e trevës së Hanit të Elezit solli mesazhin e lirisë, andaj në fillim të janarit të vitit 1999, Driton Loku së bashku me Minir Çupin, Safet Doshlakun, Gazmend Dernjanin e Nusret Laçin të gjithë nga fshati Paldenicë dhe Ali Belën nga fshati Gjergjedell nëpërmjet Ferizajt kalojnë në Lypjan, ku edhe qëndrojnë një natë në shtëpinë e mikut të Nusret Laçit, ndërsa të nesërmen pas disa orë udhëtimi nëpër male, arrijnë në fshatin Sedllar dhe i bashkangjiten radhëve të UÇK-së në Brigadën 121 „Ymer Alushani” ku siç deklaroi Minir Çupi, komandant kishim „Blinin”, duke shtuar se atje gjetëm rreth 20 ushtarë e brenda pak ditëve numri i tyre arrin rreth 80 veta dhe se çdo ditë merreshim me ushtrime ushatarake. Më pas vazhdon rrëfimin e tij Miniri, dalim në fshatin Divjakë dhe atje u takuam me Rashit Bardhin, Samet Ballazhin e Azem Sumën nga Hani i Elezit. Pas disa ditëve qëndrimi pranë kësaj Brigade, kthehemi nga andej me qëllim që t'i bashkangjitemi radhëve të UÇK-së në Puset e Nikës, dëshmon ai.

Me kërkesën e Gafurr Lokut drejtuar Shtabit të UÇK-së në Puset e Nikës, kërkohet kthimi i Dritonit nga njësitë e UÇK-së në

¹⁹ Më gjerësisht „KK Hani i Elezit - Padi penale kundër Serbisë” dhe fotoja e torturës

Gafurr Loku simbol lirie e bashkimi

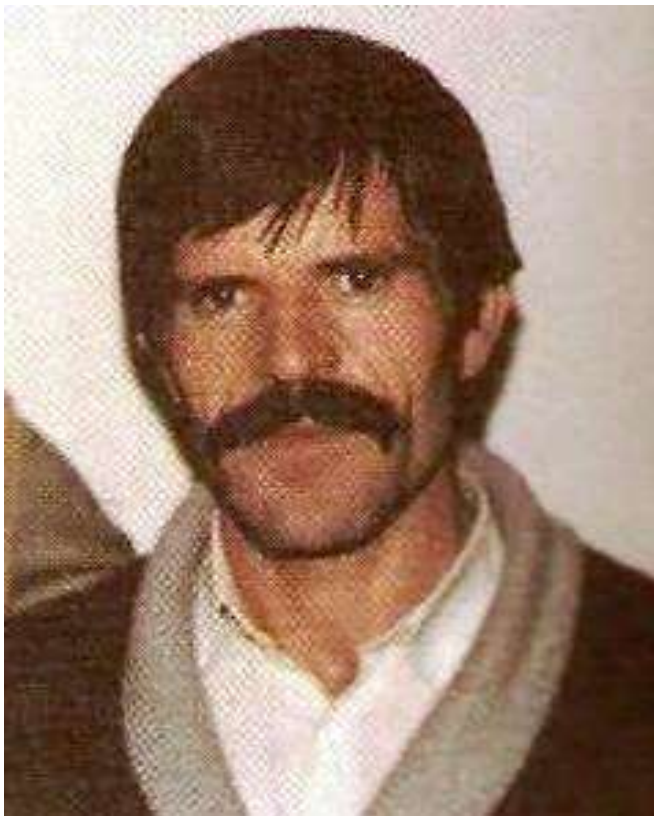
Sedllar dhe bashkangjitja e tij njësitit të UÇK-së në Puset e Nikës sepse ishte vend më i afërt dhe më i njohur për Dritonin.

Në rrjedhë të këtyre ngjarjeve dhe planit serb për të sulmuar forcat e UÇK-së në Puse të Nikës me 21 shkurt 1999, rreth orës 20, njësitë elite të „Dorës së Zezë” serbe, organizojnë atentat ndaj atdhetarit Gafurr Lokut e në këtë rast bashkë me Gafurrin vritet edhe djali i tij Dritoni, ku siç shkruan Fitnete Ramosaj në librin e krimeve serbe në Kosovë „ Pa apologji 2 ” kjo vrasje e dyfishtë është bërë edhe për të përhapur tmerr e panik te popullsia shqiptare.

Varrimi i Dritonit dhe babait të tij bëhet në rrethana të rënda në fshatin Paldenicë më 24 shkurt 1999, në pjesëmarrjen e gjithë popullatës së kësaj ane, ndërsa rivarrimi i tyre bëhet me nderime ushtarake në vitin 2001 në varrezat e dëshmorëve në Puset e Nikës.

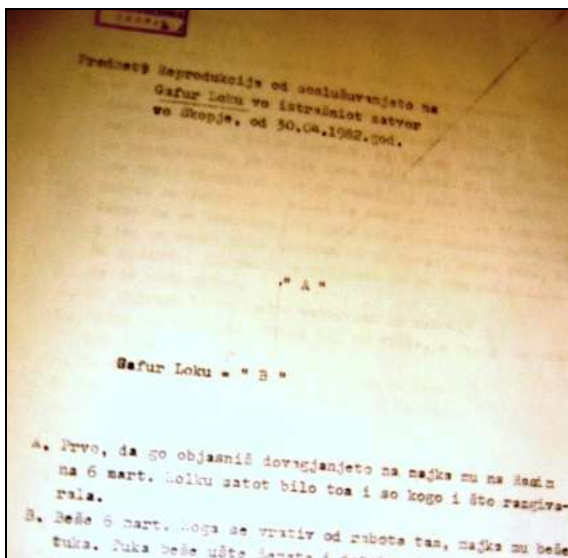
Driton Loku vritet në moshën 20 vjeçare dhe ishte i pamartuar.

Pas lufte, Qeveria e Përkohshme e Kosovës, Shtabi i Përgjithshëm i UÇK-së, Zona e VI e TMK-së, Kuvendi komunal si dhe Batalioni 36 i TMK-së, dëshmorin e kanë nderuar me mirënjohje. Një rrugë në komunën e Hanit të Elezit bartë emrin e tij.

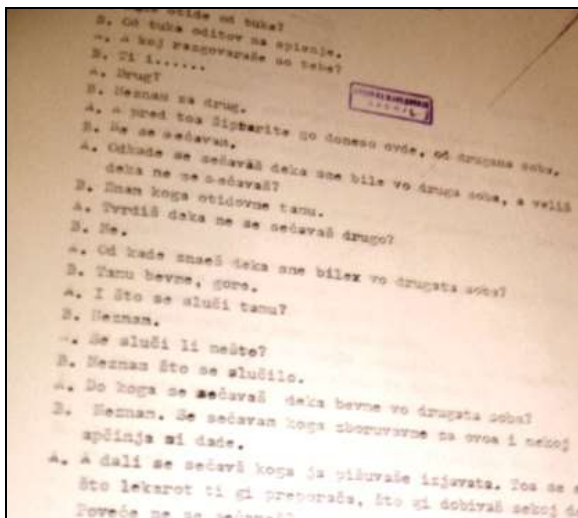
GAFURR LOKU

Në kthetirat e UDB-së

Faksimile nga proceverbalet sekrete te UDB-së

Gafurr Loku simbol lirie e bashkimi

VETAT:

Kryeinspektori, udhëheqës i hetimeve
Inspektori i Parë
Inspektori i Dytë
Inspektori i Tretë
Gardian burgu
I burgosuri: Gafurr Loku

Ambienti:

(Ngjarja zhvillohet në burgun hetues të Shuto Orizares, në një zyrë të UDB-së. Zyra ka një tavolinë të punës, mbi tavolinë ka dokumente të ndryshme që inspektorëve u shërbejnë si të dhëna për Gafurr Lokun, që i kanë mbledhur nga informatorët. Në këndin e tavolinës është daktilografisti, përkatësisht Inspektori i Tretë. Mbi tavolinë janë shkopinjë gome, kablllo elektrike, darë e kaçavidë. Në murë qendron e varur fotografia e Titos. Ngjarja

Gafurr Loku simbol lirie e bashkimi

zhvillohet më 30 prill 1982²⁰. Ajo është reale dhe e mbështetur plotësisht në dosjen arkivore të UDB-së e cila Gafurr Lokut iu është hapur nga viti 1968 me shifrën numerike 17078.

Inspektorët gjatë hetimeve janë të vrazhdë, dinak e antishqiptar. Inspektori i Dytë i ka të gjitha cilësitë e një spiuni, që me bindje i shërben pushtuesit.

Gafurr Loku, në kohën kur u burgos për herë të dytë ishte 33 vjeçar, është intelegjent, ka të përfunduara tri vitet e Fakultetit Ekonomik. Burgosjet e herëpashershme ia kanë ndërprerë edhe studimet. Është intelektual i tipit popullor, jeton me shtresat e varfëra të popullit dhe me tërë qenien e tij e lufton shtypjen kombëtare. Nuk pajtohet me ndarjen e padrejtë të trungut shqiptarë dhe në shpirt e ka krijimin e Shtetit Etnik Shqiptarë.

Dramën herë pas here e shoqërojnë edhe ndërhyrje muzikore të natyrës së murlaneve, klithje të të burgosurve dhe krrokama të korbave.)

²⁰ Nga procesverbalet prej 250 faqesh të UDB-së, shkëputëm vetëm procesverbalin e një nate , pra ate të 30 prillit 1982 sa për të ilustruar torturat deri në çmenduri ndaj të burgosurve politik, në këtë rast të dëshmorit Gafurr Loku, të cilët gjakonin lirinë dhe çlirimin e atdheut.

SKENA E PARË

(Në këtë skenë marrin pjesë katër inspektorë, të cilët komentojnë dhe analizojnë procedurën hetimore që është zhvilluar deri në këtë datë, ndërsa spektatori duhet të kuptoj se si është zhvilluar ngjarja deri në ditën e fundit të hetuesisë. Kryeinspektori, ulur rreth tavolinës me bashkëpunëtorët e tij, lexon të dhënat hetimore).

Kryeinspektori:

Që nga 14 mars 1982, pas arrestimit të Gafurr Lokut në Kaçanik dhe ngujimit të tij në burgun hetues të Shuto Orizares në Shkup, ai

Gafurr Loku simbol lirie e bashkimi

ka qëndruar fort në alibin e tij për datën 9 mars 1982. Përkundër torturave dhe pagjumësisë shtatë ditore, ai përsëri ka qëndruar në alibinë e tij. Por duke pasur parasysh se kemi të bëjmë me një armik të vjetër i cili që me 4 maj 1968, në sheshin e Tetovës ka ngritur flamurin kombëtar shqiptar si dhe pjesëmarrjen dhe organizimin e demonstratave për flamur në Tetovë, në dhjetorin e vitit 1968, shpërndarësin e pamfleteve si dhe aktivitetin e tij të më pasëm ku edhe arrestohet në vitin 1972 në Prishtinë dhe dënohet me 5 vite burg, ai ka aftësinë dhe qëndrueshmërinë që ta fsheh veprën. Duhet pasur parasysh edhe faktin se pas daljes nga burgu i parë, ka vazhduar aktivitetin e tij armiqësor kundër Jugosllavisë dhe për herë të dytë arrestohet me 13 mars 1982, (Flet ngadal dhe me qartësi pasi fjalja që do të lexohet tani është me rëndësi hetimore), duhet të kemi parasysh se ai ka një përvojë të gjatë në rrjetën ilegale dhe ata kanë vepruar në konspiracion të thellë, andaj e përsërisim edhe njëherë se ai ka aftësi dhe forcë për ta fshehur veprën.

Gafurrin duhet ta zbërthejmë në imtësi, andaj meqë s'kemi arritur ta zbërthejmë për një muaj me radhë, propozoj që puna ekipore hetuese ndaj Gafurrit të jetë ende në fuqi, ndërsa presioni psikik dhe fizik edhe më i madh. Ne dyshojmë se ardhja e nënës së Rafiut te Gafurri ka të bëjë me lidhje korierësh, pasi që Rafiu është në arrati prej gati një viti, ndërsa me datën 12 mars 1982 nga lidhja jonë operative informohemi se shtëpinë e Gafurrit në Tetovë me 9 mars 1982 e ka vizituar përsëri nëna²¹ e Rafi Halilit dhe se ajo ka biseduar me Gafurrin dhe në të njejtën natë rreth orës 19, bashk me një njeri tjetër, ka ardhur nëna e Rafiut dhe Gafurri ka biseduar me ato, kurse Gafurri thotë se nga data 8

²¹ Shukrie Halili, nëna e Rafi Halilit nga Tetova e burgosur për veprimtari politike në vitin 1982 dhe e dënuar me 7 vite burg. Gjatë torturave ia thejnë edhe krahun. Ishte anëtare e Organizatës Politike-Kombëtare „Kushtrimi i lirisë” Në këtë proces gjyqësor, krahas Rafiut dhe nënës Shukrie, dënohet edhe motra e tij Hiremja po me 7 vite burg.

Gafurr Loku simbol lirie e bashkimi

mars, kur ka shkuar në Kaçanik nuk është kthyer më deri në datën e arrestimit me 13 mars. Këtu është lëmshi i cili deri më tani nuk është zbërthyer, por që duhet patjetër të zbërthehet.

Inspektori i Parë, në hetime luan edhe rolin e psikologut, fillon t'i lexoj konstatimet e tij:

Gjatë hetimeve të zhvilluara deri më tani, konstatojmë se Gafurr Loku gjatë hetimeve duket i ngarkuar dhe keni mundur ta vëreni edhe ju se, nofullat i mban të shtrënguara, zëri nganjëherë i luhetet dhe ka një sëmundje që dridhet dhe kur e pyetëm rreth sëmundjes, në seancën hetimore të 8 prillit, ai shpjegoi se dridhjen e ka si pasojë e burgut të parë pesëvjeçarë dhe se fillimisht ndjen dhembje në krahëror, pastaj dhembja i kalon në lukth, sikur të ketë copëza hekuri të skuqur, pastaj i ngritet përsëri lart dhe pastaj ka dhembje koke, sikur koka t'i shtrëngohet me mengene dhe pastaj fillon një dridhje e pakontrolluar në tërë organizmin, e cila mund të zgjatë nga 5 deri në 15 minuta, por të fikët nuk i bie.

Në anën tjetër, Gafurri është intelegjent, sepse ka të kryer tri vite të Fakultetit Ekonomik, gjuhën maqedonase e zotëron shkëlqyeshëm, fjalitë i konstrukton mirë. Kur e pyesim për ndonjë shok të tij²², e pranon se e ka takuar, por nuk jep detaje tjera siç është rasti me të paraburgosurin Rushit Nesimi me të cilin kanë qenë në të njejtin burg dhe për të njejtën vepër që nga viti 1972 e deri më 1977. Kur e pyesim për gjëra që nuk na interesojnë ai flet në detaje për ato.

Kryeinspektori:

Një karakteristikë tjetër që e kemi vërejtur gjatë hetimeve është edhe ajo se Gafurri ka aftësi t'i përsëris deklaratat e dhëna disa herë, madje me saktësi të përkryer. Për ta zbërthyer nga pak, atijë

²² Gafurr Loku ishte bashkëvuajtës në burgje me Rafi Halilin, Sejdi Kryeziu, Xhafer Shatrin, Rexhep Malën, Rushit Nesimin, Elmaz Ademin, Ajet Ademin, Shpëtim Pollozhanin, Mehmet Gegën, Hasan Dërmakun, Njazi Korçën, Ajet Runikun, Qebir Hajdarin, Binak Ulajn, Shefit Ilazi e shumë të tjerë.

duhet t'i afrojmë doza të vogla faktesh që të kuptoj se e kemi përcjellur gjatë tërë kohës. Gjatë hetimeve të datës 19 prill kemi konstatuar se në organizatën ilegale ai ka mundur të ketë një rol anësor, eventualisht ndërmjetësues që lidhjet t'i bart nga njëri te tjetri dhe kur me 21 prill e kemi pyetur të përkujtoj të gjithë shokët e burgut të parë dhe kontaktet me personat tjerë në Kosovë, ai thotë se, ka kaluar një kohë e gjatë dhe nuk mund t'i përshkruaj të gjitha detajet dhe herë pas here kërkon ndihmën tonë që t'ia përkujtojmë ndonjë emër shoku, që kinse ky e ka harruar dhe kur e pyesim për Kosovën përkatësisht për kërkesën e demonstruesve të vitit 1981, për Kosovën Republikë, ai përgjigjet dhe njëkohësisht pyet se; pse Kosova s'paska të drejtë të jetë Republikë në kuadër të RSFJ-së? Sa i përket pyetjeve rreth historisë së popullit shqiptarë, konstatohet se ka lexuar shumë dhe i njeh të gjitha rrjedhat historike të popullit të tij, është njeri stabil dhe kur e pyesim për problemet sociale, aspak nuk ka ndryshuar nga mendimet e burgut të parë, ai thotë se punësimi me njoftësi dëmton shtresat e varfëra të shoqërisë dhe thotë se ka dallime të mëdha sociale; në një anë shtresat e varfëra e në anën tjetër milionerët, kur i parashtrojmë pyetje direkte nuk lëkundet dhe nga mohimi i të gjitha fakteve të deri tanishme, konstatojmë se kemi të bëjmë me një armik të organizuar.

Inspektori i Dytë

Kur i përmendëm familjen në një rast, atij i rrodhën lotët, andaj përkundër kërkesës së tij që t'i lejohet vizita me familjen, ate mos t'ia lejojmë, sepse nëse takohet me familjen mund të merr energji të re. E keni vërejtur edhe ju se shpeshherë gjatë hetimeve kërkon të shkoj në tualet dhe në bazë të analizave që kam bërë, ai tualetin e kërkon kur ndodhet në situata delikate për të freskuar memorien.

Inspektori i Tretë

Kur e pyetëm për veprën e Sami Frashërit „Shqipëria çka qenë, çështë e çdo të bëhet”, thotë se në këtë libër Samiu shkruan luftën e popullit shqiptarë kundër Perandorisë Osmane, ndërsa vetë libri

si i tillë thotë se është protestë kundër vendimeve të Shën Stefanit, pra ai nuk e fsheh dëshirën se shqiptarët duhet të bashkohen në një shtet. Kur e pyetëm se cilës organizatë ilegale i takon, ai shtrembëron buzët dhe kthen kokën anash duke mohuar se i takon ndonjë organizate ilegale. Në vazhdim të hetimeve pyetjen rreth organizateve ilegale t'ia bëjmë herë pas here, që ta zbërthejmë se çka fsheh kur shtrembëron buzët dhe lakon kokën.

Kryeinspektori:

Shumë herë gjatë hetimeve kërkon pushim, duke thënë se po i digjet truri, ndërsa deri më datën 26 prill nuk ka sqaruar se kush ishte i panjohuri, i cili e ftoi te dera e shtëpisë me 7 mars, por në hetimet disaorëshe të datës 28 prill, pranoi për herë të parë, pas një muaj e gjysmë, se njeriu i panjohur që Gafurri u takua te dera e shtëpisë ishte vetë shoku i tij, Rafi Halili²³, udhëheqësi i organizatës ilegale „Kushtrimi i Lirisë” dhe shkalla më e lartë e hetuesisë dhe dhunën që përdorëm ndaj Gafurr Lokut, ishte nata e mbrëmshme e datës 29 prill 1982 ku pas pranimit se ka pasur kontakt me Rafiun, i afruam të shkruaj edhe deklaratën. Por, derisa në momentin ku po e nënshkruante deklaratën, te Gafurr Loku shpertheu një erupcion i brendshëm shpirtëror ku me një piskamë të madhe vrapoi në drejtim të derës, por kur arritëm që ta kapim, ai na rrëzoi për tokë dhe tentoi të kërcejë nga dritarja, por arritëm që ta ndalim, atëherë e kemi kapur për krahësh dhe kokën ia kemi shtypur për tavoline dhe derisa e kemi mbajtur në këtë gjendje, ka pasur shtrëngime në krahun e majtë dhe e ka ndrydhur deklaratën që mbante në duar, ndërsa me dorën e djathtë ku kishte lapsin kimik, sulmoi inspektorët dhe deshi të na i nxjerr sytë, andaj nga kjo rrëmujë ai ka filluar ta na e shajë nënën maqedone,

²³ Rafi Halili është i lindur në vitin 1950 në fshatin Gajre të Tetovës. I arrestuar disa herë nga pushtuesi. Ka mbajtur 16 vite burg. Shoku dhe veprimtari më i afërt i Gafurr Lokut. Jeton në Tetovë. Më gjerësisht shih „Flakadanët e lirisë” botuar në vitin 2012 nga Shoqata e Familjeve të Dëshmorëve, Dega në Han të Elezit.

Gafurr Loku simbol lirie e bashkimi

gjakun maqedon, ndërsa mua më kërcënoi se do të ma thithë gjakun. E kemi nxjerrur me shpejtësi në koridor, kemi ftuar rojet dhe e lidhëm me pranga dhe në një gjendje shumë të rëndë e kemi dërguar në dhomën e katit perdhesë. Rojet e burgut në raportet e tyre tregojnë se një kohë të gjatë ka qëndruar në gjendje kome,...para një ore ka filluar ta marrë veten, andaj kërkoj që hetimet t'i vazhdojmë, ftojeni që të vijë.

(Dalin; Inspektori i Parë dhe i Dytë)

Gafurr Loku simbol lirie e bashkimi

SKENA E DYTË

(Nga dhoma e burgut e sjellin Gafurrin për krahësh, gjendja e tij shëndetësore është e rëndë dhe ecë ngadalë. Nuk e fsheh urrejtjen për udbashët dhe gardianët e burgut dhe pasi e ulin në karrigen përballë inspektorëve të UDB-së, Kryeinspektori urdhëron procesmbajtësin, Inspektorin e Tretë që të mbaj shënimet. Kryeinspektori dhe Inspektori i Parë qendrojnë ulur, ndërsa i Dyti në këmbë, i cili pos rolit të udbashit është edhe roje fizike ndaj ndonjë sulmi eventual të Gafurrit.)

A: Kryeinspektori

B: Gafurr Loku

Kryeinspektori: I drejtohet procesmbajtësit me kërcën-im, shkruaj: 30 prill 1982, burgu hetues i Shuto Orizares, Shkup.

A (Kryeinspektori) : Emri dhe mbiemri?

B (Gafurr Loku) : Gafurr Loku.

A: Data e lindjes dhe vendi?

B: 11 tetor 1949 fshati Kotlinë, komuna e Kaçanikut.

A: Vendbanimi?

B: Banesë private në Kaçanik dhe shtëpi familjare në Tetovë.

A: Profesioni?

B: I papunë, student i vitit të tretë të Fakultetit Ekonomik në Prishtinë.

A: Gjendja familjare?

B: I martuar, babai i dy fëmijëve.

A: I denuar më parë?

B: Po. Në vitin 1968, si nxënës i vitit të II-të pranë gjimnazit „Kiril Pejçinoviq” të Tetovës jam denuar me dënim administrativ, ndërsa në vitin 1972 me dënim për vepër penale në kohëzgjatje prej 5 viteve.

Gafurr Loku simbol lirie e bashkimi

A: Kur jeni arrestuar përsëri?

B: Më 13 mars 1982 në Kaçanik.

A: Ti mbrëmë, para inspektorëve të shtetit, tregove fytyrën tënde të vërtetë, tregove se je po ai armik që ke qenë, apsolutisht i pandryshuar, andaj në seancën e sotme hetuese ti do të përgjigjesh në imtësi në pyetjet tona.

A: E para, të sqarosh ardhjen e nënës së Rafiut me 6 mars. Sa orë ke qëndruar me ate dhe për çka keni biseduar?

B: Nëna e Rafiut ka ardhur me 6 mars. Kur u ktheva nga puna që po bëja në kopsht, ajo kishte qenë në shtëpinë time. Në dhomë ishin edhe gruaja ime me fëmijët. Jemi ulur dhe e kam pyetur për shëndetin e saj, të fëmijëve e kështu me radhë. Pastaj kam dalur nga dhoma dhe përsëri kam shkuar të punoj në kopsht. Pas përfundimit të punës kam kërkuar nga gruaja që të përgatis fëmijët që t'i dërgoj te mjeku për vaksinim.

A: Me nënën e Rafiut keni biseduar edhe diçka tjetër?

B: Jo.

A: Vetëm kaq?

B: Vetëm kaq.

A: A të tha gjë për Rafiun, ku, si e të ngjajshme. Të ka përmendur diçka për ndonjë kënd?

B: Asgjë nuk më ka thënë.

A: Mirë, tani të kalojmë te 7 marsi, të dielën në mbrëmje. Ku dhe kur je takuar me Rafiun?

B: Me Rafiun jam takuar te dyert e oborrit. Para kësaj unë kam qenë në shtëpi. Derisa po hipja në katin e dytë të shtëpisë, dëgjova një zë që thirri „Gafurr”, pastaj shkova në drejtim të zërit që dëgjova, kështu që ai kishte qenë Rafiu me të cilin u përshëndetëm. Ai më tha se e ka një material për t'ma dhënë, ndërsa unë nuk pranova pasi që i shpjegova se do të udhëtoj nga Tetova në Kaçanik, pasi që jam duke bërë përpjekje të mëdha që të punësohem në fabrikën e çimentos në Han të Elezit. Mirë, tha Rafiu, pasi nuk mundesh me e marrë, atëherë t'mos e dijë askush.

Gafurr Loku simbol lirie e bashkimi

A: A të sqaroj se për çfarë materiali bëhet fjalë?

B: Asgjë s'më tha. Pastaj shkoi, ndërsa unë u ktheva në shtëpi.

A: E, tani me 9 mars, kend e ke vërejtur me Rafiun?

B: Me 9 mars nuk e kam vërejtur pasi që kam qenë në Kaçanik .

A: Mbrëmë ke thënë ndryshe.

B: Çka kam thënë mbrëmë?

A: Që je takuar me te.

B: Nuk jam takuar me 9 mars, sepse kam qenë në Kaçanik, e jo në Tetovë.

A: A të kujtohet se ç'keni thënë mbrëmë?

B: Nuk më kujtohet.

A: Si s'të kujtohet? Mbrëmë ke thënë krejtësisht gjëra tjera. Ke thënë se je takuar me atë.

B: Jo, nuk jam takuar. Me 9 mars kam qenë në Han të Elezit te motra ime.

A: Mbrëmë ke thënë se me 9 mars, rreth orës 19 është dashtë të takohesh me Rafiun. Ke thënë se ti ke arritur para orës 19 në takimin e caktuar, ndërsa Rafiu ka arritur saktësisht në orën 19. Mbrëmë ke thënë kështu.

B: Unë kam qenë në Kaçanik dhe për t'i vërtetuar këto që i them, pyetni ata në Kaçanik.

A: Mbrëmë ke thënë krejtësisht ndryshe. Ke pohuar se jo vetëm që je takuar me 9 mars me Rafiun, por ke përshkruar edhe veshjen e tij. Pastaj ke treguar se çka ka pasur ai në dorë, çka të ka dhënë dhe çka ke bërë pastaj me te. Të gjitha këto i ke thënë mbrëmë.

B: Shok, unë me 9 mars kam qenë në Kaçanik. Nuk jam takuar me ate dhe nuk jam kthyer në Tetovë.

A: Mbrëmë ke thënë krejtësisht gjëra tjera. Ke thënë se me 9 mars 1982, ti je kthyer nga Kaçaniku, ke qenë me makinë, makina ka pasur targa të Tetovës, je takuar me Rafiun, Rafiu të ka sjellur pamfletet, ti i ke marrë ato dhe ato ia ke dhënë, kujt? Kujt ia ke dhënë ato?

Gafurr Loku simbol lirie e bashkimi

B: Nuk kam marrë pamflete.

A: Por mbrëmë i ke pohuar. Ne nuk kemi qenë vetëm dy. I kemi edhe 5 inspektorë tjerë dëshmitarë.

B: Unë nuk e di se çka është bërë me mua...

A: Tre mjekë të kanë kontrolluar mbrëmë. Që të tre specialist mjekësor dhe kanë vërtetuar që me ty gjithçka është në rregull. Nuk ke pasur asnjë problem shëndetësor dhe ke qenë i kthjelltë çka ke folur. Por ti mbrëmë ke treguar krejt të vërtetën. Ti pohove, se ke arritur në takim 15 minuata para orës 19 dhe në orën 19 je takuar me Rafiun, ti ka dhënë pamfletet dhe ke treguar se si ka qenë i veshur ai atë natë. Kur ka qenë Rafiu te ti ka qenë i veshur ndryshe, këte e ke thënë vetë.

B: Mirë. Por unë me ferexhe fluturuese nuk jam kthyer në Kaçanik.

A: Jo në Kaçanik, për Tetovë po flasim.

B: Prej Kaçanikut nuk jam kthyer që prej 8 marsit kur kam udhëtuar për atje.

A: Ti mbrëmë ke thënë se je kthyer me makinë.

B: Paj... more shokë... kur jam kthyer ... a është 7 apo 6 (përgjegje e paqartë)

A: Prit, prit, ti edhe regjistrimin e makinës e ke treguar.

B: Nëse keni për qëllim të më vrisni, më vrisni, por mos më torturoni në këtë mënyrë.

A: Pse në këtë mënyrë? Pse të vrasim ne qytetarë?

B: Unë ua tregova atë çka është e vërtetë.

A: Mbrëmë ke thënë ndryshe. Se me 9 mars e ke takuar Rafiun dhe prej tij ke marrë pamflete dhe ato pamflete trego se kujt ia ke dhënë?

B: Unë nuk kam marrë pamflete prej Rafiut dhe as jam takuar me te. Unë me 9 mars kam qenë në Kaçanik, deri më 13 mars ku edhe më keni arrestuar, ju këtë e dini dhe kjo është e vërteta.

A: Unë edhe njëherë po e përsëris atë çka ke thënë ti vet mbrëmë. Se me 9 mars je takuar me Rafiun në orën 19, ke përshkruar në

Gafurr Loku simbol lirie e bashkimi

detaje veshjen e tij, ke thënë se i ke marrur pamfletet, i ke numruar në prezencën e tij dhe pastaj ke thënë se pamfletet i ke dërguar në vendin e caktuar për ku kanë qenë të destinuara. Këto i ke thënë mbrëmë.

B: Brenda kësaj kohe, ju, përkatësisht organet tuaja keni mundur ta takoni babain e gruas sime, përkatësisht miqtë e mi në Kaçanik dhe ta mësoni të vërtetën. Ju këtë e dini mirë.

A: Atë fshije nga koka, përgjigju në pyetjen çka...

B: Unë e di se të martën me 9 mars kam qenë në Kaçanik dhe në Tetovë nuk jam kthyer më, deri në ditën e arrestimit.

A: Ti shumë mirë ke sqaruar me cilën makinë je kthyer. Të gjitha këto i ke thënë mbrëmë, pse tani të kthehemi nga fillimi, nuk ka logjikë për një gjë të tillë.

B: Nuk e di a ka logjikë apo jo, por e vërteta është kështu.

A: Unë mendoj se ti nuk do të kesh mundësi të nxjerresh nga situatat siç dole mbrëmë dhe më mirë është për ty që të tregosh atë që ne kërkojmë.

B: Ta them ate çka është apo ate çka nuk është?

A: Jo atë që s'është, por atë që është.

B: Unë me 9 mars nuk kam qenë në Tetovë.

A: Ti mbrëmë ke thënë të kundërtën.

B: Unë nuk di se çka kam folur mbrëmë.

A: Si mendon se nuk e di? Kur kam ardhur unë në dhomën hetuese kam kërkuar që ti të pushosh që më pas t'i sqarojmë detajet. Këtu kam qenë unë, ti dhe Mito-ja. Të kemi lejuar që ta marrësh pak veten dhe të koncentrohesh, ndërsa tani flet krejtësisht ndryshe. Gafurr, vetëm një duhet ta kuptosh mirë, ato përrallat me babagjysh dhe miq e të ngjajshme i dimë... Dimë edhe për ty... me kend kemi punë. Kërkojmë të vërtetën prej teje. Nuk kërkojmë se ke vrarë ndokend apo ke vjedhur. E rëndë është të tregosh të vërtetën.

B: Jo, përkundrazi.

Gafurr Loku simbol lirie e bashkimi

A: Shumë rëndë është. E vërteta është e rëndë ta thuash, por prej saj s'ka ikje. Nuk ka ikje, sepse njëherë e ke thënë edhe atë jo më larg se mbrëmë, me të cilën përputhen të dhënat që i kemi ne rreth kësaj ngjarje.

B: Unë të martën, me 9 mars, nuk jam kthyer nga Kaçaniku.

A: Ke thënë se e ke drejtuar makinën vetë. A din ta drejtosh makinën?

B: Jo.

A: Pse pranove mbrëmë se ke ngarë makinën? Mendon se ne të besojmë se ti e ke ngarë makinën? A të kujtohet çka ke thënë mbrëmë, ke thënë se një ditë derisa ke qenë duke shetitur çarshisë së Tetovës, Te Posta, je takuar me dikend, kush me kend ka qenë që u takuat atje? Kush të ka thënë të shkosh në ëmbëltores „Beograd” se atje është duke të pritur një njeri? Ti vet i ke thënë këto. Përshkak të konspiracionit nuk je njoftuar me personin. Prej aty në orën 22 të mbrëmjes, je futur në ëmbëltores „Beograd” e ke parë njeriun ulur pranë tavolinës, ai të ka ftuar dhe ti je ulur te ai. Personi me të cilin ke biseduar kishte mjekërr dhe mustaqe. Ai të ka thënë të shkosh në Prishtinë në hotelin „Bozhur”, kur të futesh në hotel në anën e djathtë të terasës do ta gjeshe një paketë. Paketën do ta marrësh dhe ke për ta sjellur në Tetovë. Ke pirë kafe me atë, je ngritur, je futur në makinë dhe ke udhëtuar për në Prishtinë. Ke kryer punë dhe je kthyer përsëri në Tetovë. Këto i ke thënë mbrëmë. Ti i ke thënë këto gjatë hetimeve.

B: Jo, mua s'më kujtohet çka kam folur.

A: Këto i ke thënë mbrëmë, ku s'kam qenë vetëm unë. Këtu kanë qenë 5-6 njerëz. Tani nuk të kujtohet. Megjithatë ato që i thua përputhen me ato që ne tanimë i dimë dhe për të cilat ne kemi fakte. Çka do të thotë kjo, a mbrëmë ke thënë se do ta tregoj të vërtetën. Edhe atëherë kur e coptove letërën edhe atëherë the se do ta tregosh të vërtetën. Për atë ne të lejuam edhe të pushosh. Pse tani të kthehemi nga fillimi ku ke thënë se mundesh...Ti ato i ke

Gafurr Loku simbol lirie e bashkimi

vërtetuar dhe ke thënë se do ta tregosh të vërtetën dhe e ke thënë. Dhe tani, cilat janë shkaqet që hamendesh për të treguar?

B: E vërteta nuk është ashtu. Unë kam qenë në Kaçanik dhe nuk jam kthyer.

A: Cila ka qenë forma e letrave e ke treguar, me saktësi edhe centimetrat e gjatësisë së letrës i ke treguar.

B: Nuk kam treguar gjë.

A: Cila ka qenë përmbajtja e pamfletit e ke treguar. Në çfarë mënyre kanë qenë të shkruara pamfletet. Ke treguar edhe ngjyrën e shkronjave si dhe ke thënë se janë të shkruara në makinë shkrimi. Pastaj ke treguar se i ke numruar pamfletet. Krejt këto i ke treguar. Pse tani të kthehemi mbrapa?

B: Arsyeja është kjo, sepse unë të martën nuk jam parë me askend, me të nëntin.

A: Nuk mund të jetë ashtu.

B: Mirë bre shokë, unë nuk di më se në çfarë mënyrë tjetër me ju bind për këtë.

A: Mbrëmë krejt tjetër gjë ke pohuar.

B: Unë habitem se si është e mundur që njeriu në të njëjtën kohë me qenë në Kaçanik dhe në Tetovë!

A: Ti në Kaçanik në atë kohë nuk ke qenë, ti ke qenë në Tetovë. Atë e ke sqaruar mjaft mirë. Edhe ke treguar me kend je takuar para dite me 10 mars, kush ka ardhë tek ti, çka keni biseduar, dhe çfarë porosie ke marrë. Këto i ke thënë për atë njeriun tjetër që ka ardhur nga Tetova. Edhe çka të ka thënë, edhe si dukej, edhe emrin e ke treguar. Ti ke treguar edhe për vëllaun tënd Muhametin. Ku ka qenë?

B: Ka qenë në Kaçanik.

A: Kur?

B: Me të 10 – tin.

A: Çka të ka thënë?

B: Më ka thënë se të kërkon policia

A: Dhe çka më tej?

Gafurr Loku simbol lirie e bashkimi

B: Kanë kontrolluar dhomën, kanë marrë libra dhe Kadriun dhe pastaj kanë shkuar. Këto mi tha Muhameti.

A: Çka të tha tjetër?

B: Asgjë.

A: Pas kësaj me cilin njeri tjetër ke biseduar?

B: Me askend.

A: Me cilin njeri tjetër ke biseduar? Njeriu që ka ardhë nga Tetova?

B: Nuk kam biseduar me njeri tjetër.

A: Ke biseduar... Saktësisht e ke përshkruar personin, ke thënë ku punon dhe çka të ka thënë ty. Të gjitha këto i ke thënë mbrëmë, vetëm ti tani duhesh që t'i përsërisësh edhe njëherë.

B: Unë kam besim... por se di çka më ndodhi mbrëmë, nuk di se çka po ndodh me mua.

A: Si nuk e dinë se çka të ka ndodhur, ndërsa e dinë se t'ka ndodhur diçka?

B: Unë nuk e di.

A: E si e dinë se t'ka ndodhur diçka?

B: Vetëm e di se kemi dalë prej këtuhit dhe kemi shkuar në një dhomë tjetër.

A: Ku kemi shkuar prej këtuhit?

B: Kemi shkuar për të fjetur.

A: Kush ka biseduar me ty?

B: Ti dhe ...

A: Kush tjetër?

B: Nuk di për tjetër.

A: Para kësaj shqiptarët të kanë sjellur në dhomë, nga dhoma tjetër.

B: Nuk më kujohet.

A: Nga të kujtohet se ke qenë në një dhomë tjetër, a në anën tjetër thua se s'të kujtohet?

B: E di se kemi shkuar dikund.

A: Mendon se s'të kujtohet gjë tjetër?

Gafurr Loku simbol lirie e bashkimi

B: Jo.

A: Nga e dinë se ke qenë në dhomë tjetër?

B: Atje kemi qenë, naltë.

A: Dhe çka ka ndodhur atje?

B: Nuk e di.

A: Dhe si e dinë se kemi qenë në tjetër dhomë?

B: Nuk e di. Më kujtohet se kemi qenë duke biseduar për këto punë dhe disa barna keni qenë duke mi dhënë për të cilat nuk e di se për çfarë sëmundje ishin.

A: A të kujtohet kush e ka shkruar deklaratën?

B: Nuk më kujtohet.

A: A e dinë se çka ke shkruar?

B: E di se kam nënshkruar deklaratën nën... dhe në vijën ku kam thënë të vërtetën. Kam shkruar një rresht dhe në fund ka qenë...

A: Dhe pastaj?

B: Pastaj nuk di. Këtu ka ndodhur diçka, por nuk di çka.

A: Çka?

B: Më keni mbërthyer ti dhe kolegu juaj.

A: Si?

B: Me duar.

A: Pse?

B: Nuk e di.

A: Të kujtohet çka t`kemi bërë ty, por s`të kujtohet çka na ke bërë ti neve!

B: Më kujtohet që keni dëshiruar që në vendin ku shkruan deklaratë..., unë kam thënë diçka, unë kam thënë tregomëni t`ju tregoj...Jo pastaj do të thuash se doktorët kanë thënë ashtu. Është ngritur kolegu dhe pastaj ia kam rrëmbyer (për vetë Gafurrin kjo ngjarje është e pa qartë, andaj ka ndërprerje)

A: Tjetër gjë ç`keni bërë?

B: Ju jeni ngritur dhe ç`kemi bërë nëpër dhomë nuk e di. E di që jemi shtyer te dera, e kemi thyer atë.

A: Pastaj?

Gafurr Loku simbol lirie e bashkimi

B: Pastaj kemi dalë nga dhoma, kemi shkuar te shkallët, por librin nuk e kam lëshuar nga dora.

A: Në dorën tjetër çka keni mbajtur?

B: Në të njejtën dorë kam pasur edhe lapsin kimik.

A: Çka keni dashur të bënit me lapsin kimik?

B: Në dorën e djathtë kam pasur letrën dhe kimikin.

A: Kur erdhëm te shkallët, çka ndodhi?

B: Mi keni vendosur prangat. E keni thirrur policinë.

A: Kend e kemi thirrur?

B: Gjorgjen.

A: Mirë, pastaj.

B: Nga këtu kemi shkuar poshtë.

A: Ku kemi shkuar?

B: Në këtë dhomë ku jemi. Më tej s`di se çka ka ndodhur.

A: Kemi hyrë në këtë dhomë. Ku ke qëndruar ti?

B: Nuk di se ku kam qëndruar.

A: Unë ku kam qëndruar?

B: Nuk e di.

A: Kolegu ?

B: Nuk e di.

A: Për çka kemi biseduar më tej?

B: Nuk e di se për çka kemi biseduar.

A: Mendohu, do të kujtohet.

B: Unë s`ju kam thënë asgjë. Nëse ju interson njerëzisht, merrne deklaratën ashtu siç duhet çka ju takon punëve të mia, në të tjerat nuk kam marrur pjesë, nuk i kam kryer, nuk kam shpërndarë pamflete, nuk kam marrë nga askush, kam shiquar punët e mia, familjen time, ashtu që të jetoj si njeri.

A: Pse na kërcënovë mua dhe kolegun tim, kur ishin në atë situatën që ishim?

B: Nuk e di që u jam kërcënuar.

A: Mendohu, koncentrohu. Ato që i ke thënë deri më tani, të sakta janë. Pse na kërcënovë?

Gafurr Loku simbol lirie e bashkimi

B: Nuk më kujtohet.

A: Ke thënë: ua q... nënën maqedone, ua q... gjakun maqedon, fytyrën. Na kërçnove se do t'ua pi gjakun.

B: Nuk di se kam thënë ashtu.

A: Ke thënë edhe je dalldisur nëpër dhomë. Dhe që të dëshmojmë se ti gënjenë, ne kemi ftuar edhe mjekun. Të ka kontrolluar mjeku dhe ai ka vërtetur se ti vetëm shtires. Pas kësaj ne kemi sjellur edhe dy psikologë që të kontrollojmë. Pas kontrollimit ata kanë konstatuar se ti je i shëndoshë dhe i kthjelltë në kokë. Pastaj përsëri të kemi pyetur dhe ti ke thënë se me 7 mars e ke kontaktuar Rafiun dhe je marrë vesh me te se të martën do të jesh këtu në Tetovë dhe të martën je kthyer dhe e ke pritur Rafiun që t'i sjell pamfletet, ke përshkruar edhe si ishin pamfletet, pastaj ke shpjeguar edhe veshjen e Rafiut. Të gjitha këto i ke sqaruar....E rëndë është të del e vërteta në shesh. Atë çka e ke thënë mbrëmë ka qenë e vërteta që na ka interesuar neve. Madje ke treguar edhe për takimin te posta, në ëmbëltores „Beograd” si dhe hotelin „Bozhur”. Kjo ka qenë e vërteta që është dasht ta thuash për të cilën e ke rënduar shpirtin për gjithë kohën, që e ke fshehur të vërtetën. Të gjitha këto i ke thënë mbrëmë. Tani s'ke kah ja mban. Nuk mund të thuash se nuk është ashtu, sepse ajo është kështu. Ajo që ke thënë ti, përputhet me atë që e dimë ne. Mendohu pak.

B: Nuk kam çka të mendohem. Ate që se kam kryer, s'kam si e pranoj.

A: Si e kujton atë çka ka ndodhur në dhomën lart, të kujtohet se si ke vepruar, si kemi arritur deri këtu dhe krejt deri te situata kur ke filluar të na fyejsh.

B: Nuk më kujtohet se kam fyer dikë.

A: Aq shumë ke thirrur sa dhoma ka buqitur. Edhe sa kohë do t'i mohosh këto...

B: Nuk kam çka të mohoj.

A: Po i mohon ato që i ke pohuar mbrëmë.

B: Unë nuk di se çka kam pohuar mbrëmë.

Gafurr Loku simbol lirie e bashkimi

A: Kush të beson ty ate çka e thua tani, kur të kujtohen të gjitha, a nuk të kujtohet momenti kur mbrëmë u çmende. Kur e tregove fytyrën tënde të vërtetë. Krejt kjo ka dalë nga çmenduria jote nacionaliste, edhe fyerjet tuaja.

B: Unë nuk di se kam fyer kend.

A: Ke folur edhe në gjuhën shqipe dhe në atë maqedonase. Kur të kam pyetur se çdo të thotë kjo në gjuhën shqipe, ti më ke thënë se duhesh ta mësosh gjuhën shqipe. Ashtu ka qenë.

B: Nuk e di.

A: Derisa ty të kujtohen këto apo jo, për ne me rëndësi është konstatimi i psikologëve. Të kujtohet se të kanë kontrolluar mjekët? Me ty po bisedojmë?

B: Nuk kam çka të bisedoj.

A: Kanë për t'u kujtuar edhe ato punë që ende nuk i ke thënë, dalëngadalë. Ndoshta duhet edhe pak kohë, të pushosh, por megjithatë deri në orën 12 ke fjetur, ke pushuar. Shefi ka biseduar me ty kur ti i ke treguar për veprimtarinë tënde.

B: Kam thënë, e vërteta është ashtu. Unë pamflete nuk kam marrë nga askush, nuk i kam dhënë askujt, ndërsa të martën kam qenë në Kaçanik dhe nuk jam kthyer.

A: Nuk është e vërtetë.

B: E vërtetë është qind për qind.

A: E vërteta është ashtu siç ke pohuar mbrëmë.

B: E vërteta është ate që e di unë, në vetvete.

A: Kur ke treguar veprimtarinë tënde kemi qenë 5-6 veta. Para të gjithëve ke treguar. Në detaje i ke përshkruar gjërat. Fjalë për fjalë i ke treguar. Disa punë edhe dy-tri herë madje ke thënë se kjo është e vërteta dhe ne të kemi pyetur se a don ende të bisedosh, don ta shkruash deklaratën apo don të pushosh që të vazhdojmë në mëngjes, por ti kërrove pushim. Të kujtohet çka të dhashë unë ty?

B: Nuk e di.

A: Fute dorën në xhep! Çka ke në xhep?

B: Cigare.

Gafurr Loku simbol lirie e bashkimi

A: Si quhen këto cigare?

B: „MT”

A: Kush pi këso cigare?

B: Ju.

A: A ka qenë kështu?

B: Nuk më kujtohet. Derisa kemi qenë nalt kam marrë këtë paketë.

A: Po, po. Ti kërkove pushim të pushosh dhe kur të ngritesh do ta shkruanit deklaratën dhe të gjitha ato që i ke pohuar mbrëmë duhesh t'i pohosh përsëri. Mbrëmë ke fjetur tërë natën, sot ke fjetur deri në orën 12 dhe tani po fillojmë. Një, duhet të të jetë e qartë, ti mbrëmë vendose ta hapësh shpirtin tënd dhe e hape...

B: E vërteta është vetëm ajo që unë e kam thënë.

A: Ti mbrëmë ke thënë krejtësisht diçka tjetër dhe të preferoj të koncentrohesh. Ndeze një cigare dhe mendohu...Të fillojmë. Së pari takimi me Rafiun me 7 mars.

B: Unë e di që kam qenë në shtëpi.

A: Mirë, çka ke qenë duke bërë në shtëpi?

B: Kam qenë me babain tim. Pastaj kam dëgjuar një zë: „O Gafurr”!

A: Sa herë të ka ftuar?

B: Dy herë. Kam shkuar atje dhe jemi përshëndetur.

A: A të tha se prej kah po vinte?

B: Jo.

A: Ty çka të tha?

B: Ai më tha se kam një material për ta dhënë. I thash se nesër shkoj për Kaçanik, kam punë. Ai më pyeti se a do të kthehesh. I thash jo. Nëse gjejë punë do të qendroj atje, nëse jo do të kthehem.

A: Dhe për çka biseduat më tej?

B: Tjetër gjë s`kemi biseduar.

A: Mbrëmë pohove se për të martën e caktuam takimin.

B: Jo, shok inspektor.

Gafurr Loku simbol lirie e bashkimi

A: Çka të sjolli ai?

B: Një orë. Pastaj shkoi.

A: Si ishte i veshur Rafiu?

B: Me një lloj manteli,(vetrofkë).

A: Çfarë ngjyre?

B: Nuk më kujtohet.

A: Mbrëmë të është kujtuar, jo vetëm ngjyra e saj, por edhe pantolonat. A kishte ai shall?

B: Kishte.

A: Dhe çka u morët vesh?

B: Nuk jemi marrur vesh për asgjë.

A: Pamfletet?

B: Nuk kam pranuar pamflete. Asgjë s`kam pranuar.

A: A të tha se duhesh të jesh i pathyeshëm si guri?

B: Po.

A: Me 9 mars, ku je takuar me Rafiun?

B: Me 9 mars nuk jam kthyer në Tetovë.

A: Je kthyer. Ke shkuar me 8 mars për Kaçanik, ndërsa me 9 mars je kthyer. Këte e ke pranuar. Këte sqaroje përsëri. Ashtu siç e sqarove mbrëmë. Ngadalë, mos shpejto, me rend. Si je kthyer nga Kaçaniku dhe me çka?

B: Unë me të 9 –tin nuk jam kthyer nga Kaçaniku. Me 9 mars kam qenë në Kaçanik.

A: Mbrëmë tregove se je kthyer, madje tregove edhe me çfarë makine edhe numrin, tipin e makinës. Si je takuar me Rafiun, orën, si ka qenë i veshur. Të gjitha i ke treguar. S`ka kthim prapa.

B: Nuk di çfarë deklarate të jap. Si kam qenë mbrëmë, nuk e di se çka është bërë me mua.

A: Çka t`ka ndodhur mbrëmë?

B: Unë nuk e di se ç`më ka ndodhur.

A: E si e dinë se diçka të ka ndodhur? Asgjë e veçantë nuk të ka ndodhur. Të ka ndodhur vetëm ajo që ti ke dashur të ndodhë...

B: Mua më kujtohet Që më keni torturuar tmerrësisht...

Gafurr Loku simbol lirie e bashkimi

A: E saktë. Je torturuar sepse ke fyer. Nuk kemi mundur të të durojmë më.

B: Nuk më kujtohet se çka kam folur. Ate çka e kam pranuar nalt nuk është e vërtetë. Më kujtohet se më keni thënë të shkruaj deklaratën se kinse Rafiu më ka thënë...

A: Po.

B: Çka të shkruaj. Unë ju kam kërkuar juve t'ma thoni të vërtetën që ta shkruaj....

A: Çka mendon ti, pse të kemi arrestuar? Ne të tregojmë apo ti të na tregosh?

B: Unë nuk e kam ditur. E vërteta është ajo që e kam thënë kur kam qenë në gjendje normale.

A: Çka ka qenë jo normale? Vetëm ajo që nuk ke fjetur. Por edhe ne për ty nuk po flejmë.

B: Pse nuk mund të fleni përshkak meje? Ato që kanë pasur të bëjnë me mua i kam thënë.

A: (Me zë të lartë) Por si ke thënë të gjitha!

B: Të gjitha i kam thënë.

A: A mund të kujtohet se çka kemi biseduar mbrëmë?

B: Nuk më kujtohen të gjitha, më kujtohet vetëm kur më keni thënë ta shkruaj deklaratën...

A: Jo, jo. Ti pohove se mbrëmë të kemi torturuar...trego për çka kemi biseduar.

B: Unë mundem t'i shkruaj të gjitha ato që i kam thënë deri sa kam qenë në dhomën lart...

A: Atë harroje, u bë çka u bë lart. Përsërite bisedën që e kemi zhvilluar.

B: Nuk kemi biseduar për asgjë tjetër...

A: Çka do të thotë „tjetër”?

B: Tjetra nuk është e vërtetë.

A: Cila është e pavërteta?

Gafurr Loku simbol lirie e bashkimi

B: (Me zë të lartë dhe me plotë vendosmëri) **E pavërtetë është ajo që kam pohuar se jemi marrur vesh me Rafiun kur ka qenë te shtëpia ime!**

A: Në cilën datë?

B: Me 7 mars.

A: Për çka u morët vesh me Rafiun?

B: Që të takohemi me 9 mars.

A: Kur dhe në ç`vend?

B: Në afërsi të parkut - fushës së futbollit...

A: Në cilën anë të fushës?

B: Në anën e majtë.

A: Dhe kur erdhi dita e martë?

B: Kur ka ardhë e martja jam kthyer nga Kaçaniku, nga Hani i Elezit, jo nga Kaçaniku.

A: Me çka je kthyer?

B: Me makinë.

A: Me çfarë targa?

B: 113-114, regjistrimi i Tetovës.

A: Në sa ora ke arritur?

B: Para orës 19.

A: Çka të dha Rafiu?

B: Pamflete.

A: Veshja e Rafiut?

B: Lloj manteli, vetrofkë.

A: Kur i more pamfletet, ku shkove?

B: Në shtëpi.

A: Ç`bëre me pamfletet?

B: Shkova në dhomë dhe i lexova.

A: Tani trego cilit ia dhe pamfletet?

B: Më kujtohet se ia kam dhënë vëllaut tim Kadriut, te shkallët.

A: Çka i the Kadriut?

B: I thash që t`i shpërndajë.

A: I tregove në cilën rrugë?

Gafurr Loku simbol lirie e bashkimi

B: Jo.

A: Pas sa kohe erdhi vëllau?

B: Menjëherë.

A: Në sa ora ia dhe vëllaut pamfletet?

B: Nuk e di tani, veçse e di se është kthyer në orën 21.

A: E ç`të tha kur u kthye?

B: Më tha se i ka shpërndarë.

A: E pastaj?

B: Pastaj kam shkuar për Kaçanik.

A: Me çka udhëtove për Kaçanik?

B: Me makinë.

A: Me të njejtën që erdhe?

B: Nuk më kujtohet.

A: Ke gjetur makinë tjetër?

B: Nuk e di, vetëm e di se kam shkuar me makinë. Te babai i gruas sime.

A: Ashtu, edhe ke qëndruar atje. Tani trego me cilën datë ishte takimi me atë shokun te posta?

B: Me 10 mars.

A: Me kend kishte qenë?

B: Kam shkuar te posta, kam vërejtur një njeri, po mendoj për emrin...

A: Çka të tha ai?

B: Më tha të shkoj te ëmbëltorja „Beograd”, ku të pret një njeri.

A: Në çfarë date ishte?

B: Me të 10-tin.

A: Në sa ora e ke takuar?

B: Në orën 14.

A: Ku e takove?

B: Te stacioni i autobusëve.

A: Çka të tha?

B: Më tha se policia ka qenë në shtëpi.

A: Ashtu, tjetër?

Gafurr Loku simbol lirie e bashkimi

B: Ti kanë marrë librat dhe Kadriu ka shkuar me ata.

A: Ashtu, edhe...?

B: Ka udhëtuar me autobus për Gllloboqicë.

A: Mirë, kur je takuar me personin tjetër që e përmende, i cili kishte ardhur në Tetovë, i cili ka qenë në stacionin policor të Kaçanikut, i cili ka shkuar në Krahinë²⁴ e pastaj për Federatë²⁵. Kush ka qenë ai njeri dhe kush është takuar me të?

B: Mua s'më kujtohet çka kam folur, nuk e di, kam thënë se ka shkuar për Federatë...

A: Dëgjo, më trego si quhej ai person?

B: Nuk ka qenë askush pos vëllaut tim.

A: Jo, jo, jo. Personi tjetër që ke thënë se ishte konsul. Ti e ke përshkruar si dukej. Ku punon ai?

B: Punon, njeri i juaj ishte.

A: Çka punon ai?

B: Nuk e di .

A: Çfarë uniforme kishte?

B: Të policisë.

A: Kishte grada?

B: Nuk e di. U kam thënë se punon te ju dhe ka ardhë në Kaçanik.

A: Pse ka ardhur?

B: Nuk e di pse?

A: Mendohu. Ka ardhur për të të thënë diçka. Çka të tha?

B: Që do të shkoj në polici.

A: Tjetër?

B: Që do të shkoj në Federatë...

A: E si quhej ai njeri?

²⁴ Me Kushtetutën e vitit 1974, Kosova kishte statusin e Krahinës socialiste Autonome të Kosovës si pjesë e Republikës së Serbisë dhe si pjesë e Federatës Jugosllave.

²⁵ Federatën Jugosllave e përbënin 6 Republika: Serbia, Sllovenia, Kroacia, Bosnja e Hercegovina, Mali i Zi, Maqedonia dhe 2 Krahina: Kosova dhe Vojvodina

Gafurr Loku simbol lirie e bashkimi

B: Nuk e di, unë e di se kam shkruar vetëm numrin e rrypit policor.

A: Cili është numri?

B: 114.

A: Ku e ka zyren, e din ti?

B: Kam thënë në afërsi të stacionit policor, e para derë e komandantit, pas derës së dytë.

A: Ajo është e tij?

B: Po.

A: Si duket ai njeri? Sa është i gjatë?

B: Nuk e di.

A: Sa vjeçarë ishte?

B: Nuk e di.

A: Të kujtohet se si e ke përshkruar mbrëmë?

B: Nuk e di se si e kam përshkruar.

A: Mbrëmë e ke përshkruar se ka mustaqe.

B: I kishte hjekur para tri dite.

A: Të pyes çfarë ngjyre i kishte mustaqet?

B: A mos kam thënë se i kishte të zeza?

A: S'ke thënë të zeza, tjetër ngjyrë ke thënë. Mendohu, pse ai njeri ka ardhur nga Tetova që t'i thotë disa fjalë. Çka të ka thënë?

B: S'më kujtohet ç'më ka thënë, vetëm më kujtohet se...

A: Çka ke pohuar mbrëmë se të ka thënë. Ti the që më vonë do t'ua tregoj edhe emrin. Trego se çka të tha ai njeri?

B: Nuk më kujtohet.

A: Në Kaçanik ka ardhur të takoj ty.

B: Unë e di se ka ardhur në Kaçanik dhe ka shkruar në stacionin policor.

A: Ashtu. Para se të shkoj në stacionin policor, ju keni biseduar. Çka të tha?

B: Nuk më kujtohet

A: Pse ka ardhur? Pse të ka kërkuar? Për të të thënë diçka?

B: Nuk e di.

Gafurr Loku simbol lirie e bashkimi

A: Mendohu pak rreth kësaj. Mbrëmë ke treguar.

B: Ndoshta...

A: Përkujtoje çka ke thënë mbrëmë. Asgjë më tepër .

B: Vetëm më tha se do të shkoj në Krahinë.

A: Para se të shkoj atje, të ka thënë se pse ka ardhur nga Tetova në Kaçanik.

B: Nuk mundem asesi. Ma kujtoni vetëm pak.

A: Mendohu ti. Mbrëmë ke treguar.

B: Ka ardhur për maltretimet tua...

A: Diçka tjetër? Sqaroje këte.

B: Unë kam ardhur që të tregoj se po i maltretojnë njerëzit.

A: Cilët njerëz?

B: Janë të maltretuar në çdo kohë, për këtë do të shkoj në stacionin policor këtu dhe nga këtu në organet Krahinore.

A: Leri këto, më vonë do të bisedojmë. Kush janë ata që po i maltretojnë njerëzit? Mendohu çka të tha ai?

B: Nuk më kujtohet.

A: Çka të tha tjetër?

B: Edhe që do t' më ndihmoj që t' mos mbetem në burg...

A: Kush po i maltreton njerëzit?

B: Policia.

A: Çka të tha tjetër? Që të lajmëroj se...Je takuar me një shok para postës së Tetovës?

B: Nuk më kujtohet. Me të 10-tin?

A: Mbrëmë s' ke thënë ashtu? Si quhej ai person? Çka është me profesion?

B: Taksist.

A: Do të thotë se ti je takuar te posta e vjetër. Çka të tha?

B: Të shkoj te ëmbëltorja „Beograd”, rreth orës 8 ose 9 dhe do të takohesh me një person, ku ai do të thotë ulu dhe t'i do të ulesh dhe do ta pish një kafe.

A: Ti ke hyrë në ëmbëltore dhe e ke vërejtur personin. Si dukej ai?

B: Kishte mjekërr, mustaqe dhe flokë të zeza.

Gafurr Loku simbol lirie e bashkimi

A: Çka kishte veshur?

B: Nuk e di.

A: Pse nuk u njoftove me personin, pse taksisti të tha që t`mos e njohësh?

B: Sepse, ai më njeh mua e unë s`duhet ta njoh atë....

A: Çka të tha ai?

B: Më tha që të shkoj në Prishtinë, në hotelin „Bozhur” dhe në terasën e djathtë është një paketë.

A: Çka kishte në paketë?

B: Libra.

A: Çfarë libra?

B: Nuk e di.

A: Dhe ti si veprove?

B: Më kujtohet që kam dalur jasht. Ai ka thënë se do të ecë përpara e unë prapa. Kam shkuar,...kam kërcyer me lodra, me tupana,...(gjendje jo normale) pastaj kam marrë makinën .

A: Cilën makinë?

B: Kam vjedhur një makinë nga Tetova dhe me makinën e vjedhur kam shkuar në Prishtinë, kam marrë paketën, jam kthyer, kam shkuar në shtëpi, kam vërejtur se ka libra, e kam marrë paketën dhe...

A: Tjetër gjëra ç`kishte në paketë?

B: Ishte një letër.

A: Çka shkruante në letër dhe cilit i adresohet ajo ?

B: Nuk shkruante emrin, më kujtohet se shkruante „e din ai, e din ajo”

A: Mirë, ti e more paketën, por ku e dërgove ?

B: E dërgova në stacionin policor në Tetovë, në derën e dytë dhe e kam lënë aty.

A: Cilit ia dorzove? Ishte kush brenda?

B: Jo.

A: Si hyre brenda?

B: Hyra.

Gafurr Loku simbol lirie e bashkimi

A: Pyete ndokend që të hysh brenda?

B: Jo.

A: Vet hyre dhe e le paketën brenda?! Ku e vendose paketën?

B: Në dhomë.

A: Si quhet ai njeri?

B: Nuk e di.

A: Prej kah e njeh ti atë?

B: Nuk e njoh unë. Ashtu në fizionomi. Nuk e di se kush më ka pyetur se a dinë të ngasësh makinën, i kam thënë se di. Si mundesh të ma hapësh makinën. Unë e kam ditur se si hapet. Unë kam hapur kapakun e pasëm të makinës dhe u futa brenda, i dhashë kontakt makinës dhe u nisa.

A: Çfarë tipi i makinës ishte?

B: „Zastava 101” me targa të Tetovës.

A: Si janë shpejtësitë te „Zastava”?

B: Nuk e di katër ose tri?

A: Si është shpejtësia e parë?

B: Përpara, tjera prapa...

A: Kjo disi nuk shkon, nuk është si duhet të jetë!

(E habitshme edhe për vetë udbashin)

B: Më kujtohet se çka kam folur, fjalë për fjalë e di se çka kam folur.

A: Cilit po i tregon? Nuk jemi fëmijë. A din ti të ngasësh makinën?

B: Nuk di.

A: E si ke udhëtuar nga Tetova në Kaçanik?

B: Me autobus.

A: Jo, jo. Me të 9 –tin? Kjo s'është reale. Si ke udhëtuar? Din të ngasësh makinën? Ti ke thënë se me makinë ke udhëtuar.

B: Me makinë kam shkuar.

A: Ti e ke drejtuar makinën?

B: Po.

A: A din ta ngasësh makinën?

Gafurr Loku simbol lirie e bashkimi

B: Nuk di.

A: Si e ke ngarë makinën?

B: Ashtu siç thash unë.

A: Kush e ka ngarë makinën?

B: Vetë unë. Më kujtohet kur kolegu i juaj thoshte se unë nuk di të ngas makinën, por unë thoja se di.

A: Çka të tregoi kolegu atyre çasteve?

B: Më tregoi thikën.

A: E çka të tha?

B: E kujt është kjo thikë?

A: Ju çka i that?

B: E imja është. E mora thikën, e shiqova dhe thash se fat është që nuk kam qenë në shtëpi kur keni bërë bastisjen, përndryshe kush e din se çka do të shihnim këtu.

A: Mirë. tani do t'i kthehem edhe një herë pamfleteve. Si ishin pamfletet?

B: Atë që e kam thënë.

A: Çka ke thënë?

B: I kam marrë pamfletet dhe i kam shkyer kështu 15X10.

A: Prej kah të bie ndërmend ky numër 15X10 , pse posaqërisht ky numër?

B: Përafërsisht ashtu kanë qenë. I kam shkyer fletët i kam marrë dhe i kam shkruar, kam thënë...

A: Çka ke shkruar?

B: That të shkruaj, unë jam ngritur, ti dhe kolegu yt keni qëndruar në skaj të zyres, unë kam filluar të shkruaj dhe, (pasi qeshë me zë të lartë ha, ha, ha) thotë ... dhe dhe ...filloi lufta

A: Mirë, e unë çka kam shkruar?

B: Nuk e di.

A: Ashtu, ti ke shkruar deklaratën, ndërsa unë sqarimet dhe pastaj, çka fole ti?

B: Pastaj, pyeta çka të shkruajmë. Unë thash „ le të rroj’’, ndërsa ju ma ndërpret shkrimin dhe that të flas me zë dhe (Gafurri ngritet

Gafurr Loku simbol lirie e bashkimi

nga karriga me fytyrë të buzëqeshur dhe thotë): Ja në Tetovë po tubohen të gjithë njerëzit për mobilizim dhe po presin të vijë ushtria. (ulet)

A: Cila ushtri do të vjen?

B: Ushtria kam thënë.

A: Ushtri e kujt?

B: Unë kam thënë ashtu, kur do të vjen ushtria do të ketë siguri këtu.

A: Ushtria e kujt do të vie, si keni thënë mbrëmë?

B: Kur do të vie ushtria me tanksa, ose me kamionë, ju do të ikni nga qyteti dhe secili do ta gjejë strofkën e vet dhe unë kam thënë se do t'i zgjedhim më të mirët, më të fortit. Ju më keni kapur për krahësh dhe më keni thënë se jam shumë i fortë.

A: Të kujtohen të gjitha këto? Pse fillove të sqarosh këto punë të ushtrisë? Cili është motivi që i përsërite edhe njëherë?

B: Nuk e di.

A: Kush i ka thënë këto, unë apo ti?

B: Këto i kam thënë unë.

A: E çka dëshiron të thuash me këto? Çka ka pasur të shkruar në pamflete?

B: Nuk e di.

A: Ç`bëre me pamfletet që i more?

B: Më kujtohet se kam shkruar në shtëpi,...

A: Ngadalë, mos shpejto. E para, ç`bëre me pamfletet dhe sa copë ishin?

B: 27.

A: Kur shkove në shtëpi, ç`bëre?

B: Jam shtrirë dhe i kam lexuar.

A: Çka shkruante në pamflete?

B: Nuk më kujtohet. Diçka ka shkruar, por...

A: Si kanë qenë të shkruara?

B: Me makinë shkrimi.

A: Ngjyra?

Gafurr Loku simbol lirie e bashkimi

B: E kaltër.

A: Kishte titull?

B: Nuk e di. Vetëm e mbaj mend kur kam thënë se do t'ia jap çdo kujt që është i fortë.

A: Ti ke thënë se ia ke dhënë vëllaut tënd dhe ke treguar se si i ka shpërndarë. Çka shkruante në pamflete, cila ishte përmbajtja?

B: Unë ju thash se nuk e di përmbajtjen.

A: Mbrëmë e ke sqaruar, madje edhe titullin dhe përmbajtjen. Nuk më interesojnë këto 300 përrallat tuaja. Dëshiroj të dëgjoj versionin e saktë. Çka shkruante në titull?

B: KUSHTRIM.

A: Çdonë të thotë kjo?

B: Kjo don të thotë „THIRRJE”

A: Çka pasur të shkruar më poshtë?

B: Nuk e di.

A: Më trego çka ke thënë, kur je takuar me Rafiun, pas demonstrave të para të 81-shit në Kosovë?

B: Kam thënë se duhet t'u ndihmojmë.

A: Cilëve t'ju ndihmosh?

B: Demonstruesve.

A: Gjatë hetimeve, ke thënë se dikush këtu është pa të drejta. Kush janë ata që s'kanë të drejta?

B: Klasa punëtore, në përgjithësi, veçanarisht kombi shqiptarë.

A: Pse kombësia shqiptare nuk mundet t'i realizoj të drejtat e tyre? Ç'doni të thoni me këte?

B: Për arsye se nuk i doni, i urreni.

A: Kush nuk i don?

B: Ata që janë në pozita, drejtorët, zyrtarët, ...të gjithë.

A: Tjetër çka ke folur, si të përmirësohet kjo e padrejtë?

B: Duhet të luftojmë, të shkruajmë pamflete, ta kuptojë populli shqiptarë se jemi të pushtuar dhe të shtypur, punëtorët nuk i realizojnë të drejtat e tyre. (Ngritet në këmbë dhe me tërë fuqinë e tij thërret disa herë) Shqiptarët janë të shtypur, shqiptarët janë të

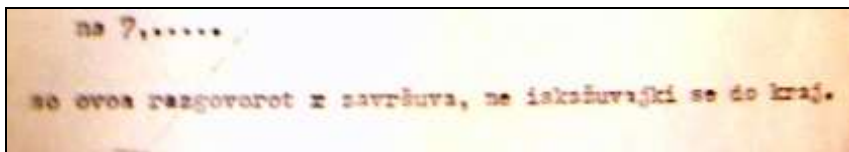
Gafurr Loku simbol lirie e bashkimi

shtypur, shqiptarët janë të shtypur, ata duhet të çlirohen, çlirohen, çlirohen!

A: (Me zë të lartë): Jashtë, jashtë, nxirreni jasht, të mos e shoh më kuuurrë, kuuurrrrëëë, kuuuurrrrrëëëëë !

(Inspektorë dhe gardianë burgu kapin me rrëmbim Gafurr Lokun dhe e nxjerrin zvarrë nga dhoma hetuese dhe e përplasnin në çelinë e burgut të Shuto Orizares. Nga çelia dëgjohen torturat që bëhen mbi Gafurr Lokun, ndërsa Kryeinspektori i vetmuar me kokën mbi tavolinë dhe duartë mbi kokë rrinë i heshtur me nerva të tendosura. Pas disa minutash ngritet nga tavolina dhe në procesverbalin e 30 prillit 1982 shkroi: Hetimet i përmbyllëm, por veprimtaria e Gafurr Lokut mbeti e pazbërthyer deri në fund. („ ... so ova razgovorot zavrshuva, ne iskazhuvajki se do kraj”)

Gafurr Loku simbol lirie e bashkimi

Para se të bie perdja, në prapaskenë ende dëgjoen torturat në çeli, e krahas kësaj në sfond kënga: *Trupin në Tetovë e shpirtin në Prishtinë*. Në përfundim të kësaj drame nga zëri i inçizuar në CD, dëgjoet epilogu:

Pas tre muaj hetime të rënda dhe torturave të tmerrshme, Gafurr Loku nga Gjykata e Qarkut në Shkup në verën e vitit 1982 u dënua me 3 vite e 6 muaj burg dhe kur llogarisim edhe burgun e parë prej 5 viteve, ai gjithsejt mbajti 8 vite e 6 muaj burg të rëndë, gjithnjë i pathyeshëm përballë terrorit udbesk.

Pas dënimit të dytë, kërkesë për lirim të Gafurr Lokut nga burgu, bënë edhe Amnesti Internacional, sektori i Japonisë, por pa rezultate.

Pas burgut të dytë, Gafurr Loku nga Tetova shpërngulet në Kosovë, përkatësisht në fshatin Paldenicë të Hanit të Elezit dhe tërë aktivitetin e tij e përqëndron në çlirimin e Kosovës nga pushtuesi serb. Ishte Kryetar i Shoqatës Humanitare „Nëna Terezë” në Han të Elezit, anëtar i Këshillit për Mbrojtjen e Drejtave dhe Lirive të Njeriut, sekretar i Këshillit të financimit dhe pjestarë i Ushtrisë Çlirimtare të Kosovës.

Gafurr Loku vritet në një atentat nga pushtuesi serb më 21 shkurt 1999 në fshatin Paldenicë të Hanit të Elezit, në moshën 50 vjeçare, bashkë me djalin e tij 20 vjeçarë, Dritonin. Është dëshmor i UÇK-së. Gjatë luftës, Brigada 164 në Han të Elezit mbante emrin e tij.)

Pjesë nga një Fjalë më e zgjeruar rasti e shokut të burgut, Elmaz Ademi nga Poroj i Tetovës, në akademinë e organizuar për dëshmorin Gafurr Loku më 26.2 2007 në Han të Elezit

Të nderuar pjesëmarrës!

...Si çdo personalitet tjetër, që gjatë rritjes dhe ngritjes së vetëdijës kalon nga rrethi familjar në atë shoqëror, atëherë pa dëshirën e tij edhe Gafurri ishte i detyruar që t'i flijoj rregullat familjare, teket dhe dëshirat e tij individuale dhe ato t'i zëvendëson me rregulla dhe me ligje të tjera të cilat janë të përgjithshme dhe vlejné për tërë shoqërinë. Gafurri edhe këtu u tregua i veçantë pasi që shpejt e kuptoi se ligjet të cilat e përbënin shoqërinë e kohës, në të cilën bënte pjesë edhe ai, nuk ishin ligje të lirisë, nuk ishin ligje të krenarisë së tij, por ishin ligje që e servilizonin njeriun, ishin ligje që e nënshtonin njeriun mbi të gjitha shqiptarin. Gafurri nuk i pranoi këto ligje të pushtuesit si të vetat, andaj filloi të kërkonte shtigje të tjera...

Me bindje dhe me idealin e lirisë, ai filloi të kërkoj njerëz të idealit të vet dhe të krenarisë kombëtare. Në vitin 1968 do të takohet me Rafi Halilin e pak më vonë edhe me shokë të tjerë si; Rushit Nesimin, Elmaz Ademin, Ajat Ademin dhe të tjerë me të cilët do të kryejné një varg aksionesh kombëtare si: vendosja e flamurit kombëtar nëpër qytete të ndryshme të Maqedonisë, shkruarjen e parullave ku lartësohej historia e popullit shqiptar, shpërndarjen e afisheve ku demaskohej politika diskriminuese dhe robëruese e popullit shqiptar.

Gafurr Loku synonte majat, synonte kodrat, nuk i donte luginat dhe moçalet. E dinte se majat nuk arrihen vetëm me parolla dhe afishe, armiku nuk don vetëm fjalë, por ai don edhe plumbin. I paisur me dije nga vepra të ndryshme shkencore, ku thuhej se dhuna ndalet vetëm me dhunë, ai gjeti edhe rrugë të tjera, gjeti rrugën e armëve. Pas gjetjes së armëve u përpilua edhe plani për sulme mbi objektet vitale të armikut si: policia, posta, komuna, objektet e radios dhe televizionit. Jehona e pushkës së Gafurrit u

Gafurr Loku simbol lirie e bashkimi

dëgjua që në vitin 1972, kurse viti 1998, Gafurrin e gjeti ushtar të gatshëm për liri. Pas këtyre aksioneve, pushtuesi aktivizoi një numër të madh spiujësh dhe u vunë në kërkim të këtij grupi të rrezikshëm. Në këto rrethana, Gafurr Loku arrestohet më 21 shtator 1972 në Prishtinë. Pas torturave të rënda²⁶, Gafurr Loku me shokë, para gjyqit pushtues dalin në janarin e vitit 1973 dhe ky grup ngarkohet se ndikim politik kanë pasur në 1500 anëtarë. Në këtë gjyq Gafurri dënohet me 5 vite burg të rëndë.

Ndaj një kujtimin me ju, të nderuar pjesëmarrës të kësaj akademie, momentin kur grupi ynë merr dënimet, por Rafiu ishte në gjendje të rëndë shëndetësore. Kur Gafurri ia hodhi sytë Rafiut, në faqe i rrodhën lotë dhe përnjëherë iu drejtua policëve sllav: Ku e qoni këtë?- duke bërë me dorë nga Rafiu, -ky e ka vendin në spital e jo në burg,...idiota! Një ditë tjetër në burgun e Idrizovës na dhanë bukë me rërë. Të nesërmen ndodhi e njëjta gjë dhe në shenjë proteste ne e vendosëm bukën në tavolinë dhe filluam të dalim jashtë kuzhinës së burgut. Kur dolëm në oborr, Gafurri nga strajca që e kishte në shpinë, nxori një pjesë bukë e cila nuk ishte më shumë se 15 gram dhe filloi ta ndaj me shokët në mënyrë të barabartë, me këte dua të them se Gafurrin e përshkruante një humanizëm dhe solidaritet i pashoq. Armiku me të gjitha forcat

²⁶ Elmas Ademi: ... Torturat sllave kanë qenë tortura çnjerëzore. Gardianët e burgut i kam krahasuar me hijenat. Hijena është e vetmja gjallesë që viktimën e han për së gjalli. Të rrahin derisa të humbasish vetëdijën. Ajo që ta bie vetëdijën, është një kovë uji. Metoda më e vështirë gjatë hetimeve, krahas torturave fizike, ishte pagjumësia. Të lënë me ditë e netë të tëra pa gjumë. Udbashët ndërrohen kohë pas kohe, por i arrestuari mbetet i njëjtë. Në momentin kur i burgosuri bie në kllapi dhe truri humbë aftësinë e të menduarit, udbashët afrohen te veshi i të burgosurit dhe të bëjnë një sërë pyetjesh dhe ato pyetje që i parashtrojnë ata, i burgosuri fillon t'i përsëritë në mënyrë të pavetëdijshme. Këtë përsëritje të fjalëve të udbashëve, ata e marrin si një dëshmi dhe e përcjellin te gjykatësi hetues dhe atë që i burgosuri e ka përsëritur në mënyrë të pavetëdijshme, gjykatësi e shndërron në akuzë...

Burimi: <https://www.youtube.com/watch?v=Ahm7wMQ7eRE>

Gafurr Loku simbol lirie e bashkimi

tentonte të na përçante si grup, por kjo ishte e pamundur, fuqia tërheqëse e Gafurrit ishte e pamatshme. Ky unitet i ynë, ndikoi edhe te të burgosurit e tjerë të delikteve të ndryshme dhe në mënyrë direkte e indirekte ndikonim në ngritjen e vetëdijës kombëtare edhe brenda burgut, bënim luftë për përvetësimin e çdo shqiptari.

Edhe pas daljes nga burgu i parë, Gafurr Loku vazhdon veprimtarinë kombëtare, duke u njohur edhe me shumë shokë të tjerë në Kosovë dhe më gjërë dhe demonstratat e vitit 1981 ia shtuan edhe më tej vrullin e punës atdhetare. Ai do të burgoset sërish në marsin e vitit 1982 dhe pas torturave mizore, pushtuesi nuk arriti ta zbërthej, por e dënoi me 3 vite e 6 muaj burg të tjera. Edhe gjatë burgut të dytë, Gafurri u qëndroi stoik bindjeve të tij se nuk ka liri pa një luftë të armatosur.

Paraqitja e njërive të para të UÇK-së, për Gafurrin ishte shfaqja e dritës e cila do të shndërit rrugën drejtë arritjes së majës. Aty ai e pa suksesin e punës së vet, aty ai e pa edhe lirinë e vërtetë... në këto rrethana, dhe gjithnjë përballë pushtuesit, ai edhe vritet me 21 shkurt të vitit 1999, bashkë me djalin e tij 20 vjeçar, Dritonin. I përjetshëm qoftë kujtimi për dëshmorët Gafurr e Driton Loku dhe gjithë dëshmorët e tjerë!

Gafurr Loku simbol lirie e bashkimi

Rushit Nesimi

Rushit Nesimi²⁷ është një tjetër veprimtar i devotshëm i Organizatës Politike Kombëtare „Kushtrimi i lirisë” e cila në këto troje veproi që nga viti 1970 e këndej. Kjo Organizatë ilegale, ku Gafurr Loku ishte personi numër dy i saj(pas Rafi Halilit), në aktivitetin e vet ka të skalitura shumë aksione kundër pushtuesit. Krahës Gafurrit, në këto aksione kombëtare shquhej edhe Rushit Nesimi nga Xhepçishti i Tetovës i cili Gafurr Lokun e shpallte dhe e kujton nëpërmjet aksioneve dhe aktiviteteve kombëtare²⁸. Aty ku ishte Rafiu, aty ishte edhe Gafurri, aty ishin edhe shokët e tjerë. Ata, tanimë ishin bërë një. Ata, fatin e tyre e kishin bashkuar me fatin e atdheut.

... Me shumë emocione e shpallorim flamurin në dhomën e Rafiut, dhomë e cila e mori statusin e selisë së organizatës, ishte një flamur me dimensione 1 m. me 1.50 m. U bisedua, se si do ta çojnë në Tetovë. Atë detyrë e morën përsipër, Rafiu dhe Gafuri. Për çështje konspirative, vendosëm që Rafiu dhe Gafuri, të udhëtonin me autobus, kurse Elmaz Ademi, Muhamet Saliu dhe Xhevahir Aliu të shkojnë në këmbë, deri në Fushë-Kosovë, nga Fushë - Kosova me tren, deri në Kaçanik. Prej aty, përsëri malit dhe, të dalim në Vratnicë të Tetovës, aty, ta marrin autobusin deri në Tetovë dhe, të takohen në vendin e caktuar.

Natën e 1 Majit të vitit 1972, u takuam në Tetovë dhe, vendosëm që flamuri të vendoset, fiks në ora 24. Rafiu dhe Gafuri, do të rrinë poshtë, pra do të ecin nëpër sheshin e Tetovës dhe, për çdo rrezik që mund të kërcënohej për shokët, t'i njoftojnë në bazë të sinjaleve, që i patëm caktuar paraprakisht. Kurse, Elmazi,

²⁷ Informatat nga Rushit Nesimi janë marrë gjatë muajit janar-shkurt 2019

²⁸ Rushit Nesimi, autorit të këtij libri, i përcjelli një material prej 34 faqeve, nga i cili material, ne po shkëpusim vetëm disa pjesë në formë kujtimi për jetën dhe veprën e dëshmorit Gafurr Loku

Gafurr Loku simbol lirie e bashkimi

Muhamet Saliu dhe Xhevahiri do të ngjiten lart dhe, do ta vendosim flamurin. Vendin e kishin vizituar edhe më parë. Pasi shokët në fjalë e vendosën flamurin, dhe pasi u vërtetuan se është i përforcuar mirë, zbritën poshtë. Por, kur dolën te kafeneja e quajtur, “ Jeta e re”), hasën në dy polic, të cilët i ndaluan.

E kapën për krahun Xhevahirin, kurse Elmazi dhe Muhameti për të shpëtuar shokun e tyre, i nxorën thikat që i kishin dhe, u drejtuan kah policët, duke i paralajmëruar se punën do ta kishin keq, policët duke e parë se si ishte situata dhe, duke vërejtur se edhe të tjerë afroheshin, e lëshuan Xhevahirin, atëherë shokët ja dhanë vrapit. Kur u larguam një 50 - 60 metra, policët filluan të bërtasin: “ stoj pucamo, stoj pucamo ” Por veprimtarët ishin larguar dhe, shkuan drejt vendit ku e kishim caktuar takimin.

Vendtakimin e kishin lënë në fushë, pranë një tuneli nën hekurudhë, në vendin e quajtur “Pllavanica”. Pasi u takuan të gjithë, Rafiu, Gafuri, Muhameti, Xhevahiri dhe Elmazi, u përqaftuan me gëzim, përshëndetën kryerjen me sukses të aksionit dhe, më pas u shpërndanë secili për në shtëpinë e vet. Ky aksion, nga Rafiu dhe Gafuri, u pa me sy të mirë, por, veprimet duhej që të vazhdonin. Për deri sa jemi në Tetovë, duhet që ta shfrytëzojmë kohën, i thanë njëri tjetrit. Vendosën që shokët të themelojnë celulatat, dhe atë, duke filluar nga fshati Poroj e Xhepçishtë. Shokët vepruan sipas marrëveshjes, dhe detyrave që i detyronte organizata.

Është interesante të theksohet se në marrjen e aksioneve ekzistonte një vullnet i paparë për veprim. Tek secili shqiptarë ekzistonte një dëshirë për të marrë pjesë në ndonjë aksion. Morali për veprim ishte në një shkallë mjaft të lartë. Secili nga anëtarët, ishte i përgatitur moralisht dhe, secili prej tyre, ishte i vetëdijshëm se: akoma nuk e bënë forcën për ta prish një shtet, siç ishte Jugosllavia e asaj kohe, por shpresonim se një ditë kjo organizatë

Gafurr Loku simbol lirie e bashkimi

me hovin që e kishte marrë do ta bënte edhe uniformën ushtarake dhe, do ta arrinte qëllimin.

Ndaj edhe kur diskutonte Rafi Halili me shokët apo qytetarët, gjithmonë u thoshte: Ne, e dimë se për momentin nuk kemi forcë për ta prishur Jugosllavinë, por, kemi forcë që brenda disa viteve të arrijmë deri te Ushtria jonë Kombëtare. E, kjo arritje do shumë mund, bile edhe sakrificë e gjak, por, dijeni shokë dhe miq të dashur se ajo ditë nëse vonon nuk harron. Shqipëria do të bëhet ashtu si i ka hije, ndaj, lum ai që e ndihmon dhe sakrifikon për atë ditë. Ditën e Bashkimit, ditën e 28 Nëntorit të Tretë.

Rafiu ishte i njoftuar edhe për vendet e caktuara, si pika takimi, ku edhe si zakonisht mbaheshin mbledhjet për organizim të mëtejshëm. Por si zakonisht, mbledhjet në të shumtën e rasteve i mbanin Te Mulliri, pronë e Bejtulla Selimit, kuptohet, bëhet fjalë për celulat e fshatrave Poroj e Xhepçisht. Kurse për celulat e malësisë së Sharrit, takimet mbaheshin te Karma, Gropa e Hisarit , ose te Rafhsa e Idriz Agës , secila anë e celulave, i kishte pikat e caktuara të takimit. Kur vendosnin për mbledhje, çdo anëtar që e takonim e që duhej të merrte pjesë në mbledhje, pra, përfaqësuesi i celulës, lajmërohej sipas shenjave, pra, kuptohe-shin duke i thënë njëri tjetrit: Te Mulliri, Te Gropa, Dushku, Karma, Mullini i Bejtës, Kolibja e Rafiut, te Vneshti i Izetit ku edhe kishim punuar një bunker ku i ruanim materialet ilegale dhe që, edhe përkundër hetimeve të rënda, nuk u zbulua kurrë nga UDB-a. Rafiu, si zakonisht bredhte pas anëtarëve të rinj, duke i paralajmëruar anëtarët të cilët veç ekzistonin sipas celulave, që për çdo rast të jenë të gatshëm. Pas sukseseve që i kishte arritur, vendosi që anëtarësinë më aktive ta tubojë në Prishtinë, për të marrë aksione të reja edhe atë me aktivitet sa më të shpejtë, aktiviteti të përfshihet edhe në qytetet tjera.

Gafurr Loku simbol lirie e bashkimi

Kështu që vendosi të thirrë mbledhjen urgjente, dhe atë, aty kah fundi i qershorit. E, më pas i lajmëroj shokët se duhet të kenë kujdes, ngase qeveria, vuri në lëvizje forca të mëdha policore dhe, lëshoi në teren një numër të madh agjentësh e informatorësh. Shokët në fjalë, për sukseset e arritura dhe, për heshtjen që i kaploi organet qeveritare, fituan një vullnet të madh për punë. Kështu që, muaji gusht i vitit 1972, ishte muaji i afisheve dhe i parullave. Pas disa aksioneve në Prishtinë, Rafiu përsëri e thirri mbledhjen dhe kërkoi, që me çdo kusht, të armatosen anëtarët e organizatës. Mendohej, se ku të merrnin armët. Më në fund, u vendos që të merren pushkët e shkollës së mesme – Gjimnazit të Tetovës. U vendos, që ato armë të tërhiqen dhe, të vendosen në ndonjë vend të sigurt, dhe sipas nevojës të përdoren nga organizata.

Pas disa diskutimeve dhe, duke e rishikuar punën e bërë, Rafiu të pranishmit i njoftoi se duhet menjëherë të fillohet më aksione të reja. Mbledhja kishte një pikë të vetme:

Të vendosen flamuj kombëtarë nëpër këto qytete: Tetovë, Gostivar, Kërçovë, Dibër, Krushevë, Strugë, Ohër, Resnje, Prilep, Manastir, Veles, Shkup, Kumanovë. Flamujt, të vendosen ditën e 28 Nëntorit, si ditë më e shënuar kombëtare.

Gjatë veprimtarisë ilegale, ne kemi pasur edhe emrat konspirativ. Rafi Halili është quajtur „Guri”, Gafurr Loku „Tuli”, Elmaz Ademi „Shkëmbi”, Rushit Nesimi „Shkrepi”

Pas një pune disavjeçare, ku arritëm pothuajse në çdo qytet t'i vendosnim flamujt kombëtarë, çdo rrugë e rrugicë, lagje e fshat i

Gafurr Loku simbol lirie e bashkimi

mbushëm me pamflete për ngritjen e popullit për liri, pushtuesi ndërmori aksione për zbulimin e „Kushtrimit të lirisë”. Kjo edhe fatkeqësisht ndodhi më 21 shtator 1972, ku në Prishtinë arrestohen Rafi Halili e Gafur Loku.

...Më pas, vetëm me shikim sikur e shtangu inspektorin nga Prishtina. Edhe pse tepër i torturuar, prapë arriti që t’ia thotë edhe fjalën përshëndetëse inspektorit: *për ty, edhe plumbi më dhimbset*. Akoma duhet dajak, i thotë Bedriut, inspektori nga Prishtina. Dhe, urdhëron që të vazhdojnë policët. Por kot, Rafiu nuk flet asgjë pos: *Rroftë Shqipëria!*

Nuk kam parë kësioj kokëfortësie, foli inspektori nga Prishtina dhe, i tha Bedriut: *tani ta di hallin, as që kam menduar se anët e juaja paskan kësioj kokash. Mjerë ti, ta vrasësh nuk të hyn në punë, i gjallë vetëm që të nevrikos e të degradon, Zoti ta dhashtë hairin koleg, nuk dua që për shkak të këtij të të degradojnë shokët dhe miqtë tonë*. Miqtë e sojit përshëndeten dhe, ashtu të alivanosur e futin Rafiun në veturë, nga Prishtina nisen për në Shkup. Në të njëjtën mënyrë e kishin arrestuar edhe Gafurin, të njëjtat maltretime, por, të njëjtat përgjigjeje i kishin marrë, dhe nga Gafuri. Maltretimet nuk merrnin fund, disa ditë torturoheshin nëpër qendrat policore në Shkup, si Rafiu po ashtu edhe Gafuri. I shëtitnin herë në Tetovë e herë në Shkup, por, kot. Policia nuk kishte suksese...

Gjatë torturave disa mujore ndaj të arrestuarve, Rafi Halili pësoi dëmtime të rënda shëndetësore dhe nuk mund të qëndronte në këmbët e tij. Pos nesh që e dinim, se me tortura të tillla ballafaqohej i tërë grupi, këtë e ka vërejtur edhe nëna e Zaim Beqirit e cila kishte një kontroll mjekësor në spital. Ajo e vëren Rafiun në një gjendje shumë të rëndë dhe u tregon bijve të sajë.

Gafurr Loku simbol lirie e bashkimi

I burgosuri disa vjeçarë, Zaim Beqiri nga Shipkovica e Tetovës, në librin e tij „Kujtime” kështu e përshkruan rastin:. Kur erdhi nëna në shtëpi ishte shumë e dëshpëruar dhe e hidhëruar dhe na tregoi neve se ç’kishte parë dhe lotët i rridhnin rrëke. Mundohem ta qetësoj se liria kërkon sakrifica dhe se në qoftë se unë bie në burg, a kështu do të reagosh ti, e pyes? Më shikon në sy dhe thotë jo! Po më erdhi shumë keq për Rafiun i them po të na vijë keq duhet ndjekur rrugën e tij dhe me i heq një herë e mirë vargojtë nga qafa, u qetësua pak...

Ishte vendosur, që gjykimi të bëhet me dyer të mbyllura apo me persona të besueshëm dhe lojal, (ky qëndrim vlente vetëm për shqiptarët). Nga burgu i Shuto Orizares, me përforcime të mëdha, me sy të mbyllur e prangat në duar duke e tërhequr zvarg deri te furgoni special, futet Rafiu bashkë me grupin e policëve të angazhuar për Rafiun dhe, vetura bashkë me furgonin e njësitit special nisen për kah ndërtesa e gjykatës. Që të jetë sa më larg syve të njerëzve, dhe mjeteve të informimit apo të ndonjë subjekti të shteteve të jashtme, Rafiu nuk futet nga dera kryesore e gjykatës. Por, nga dera ndihmëse. Edhe në ndërtesën e gjyqit ashtu duke e tërhequr zvarg e futin në sallën e gjykimit, por, së pari duke e larguar masën e pranishme. Me të hyrë në sallë, Rafiu përshëndetë shokët duke e çuar grushtin lartë e duke thënë rroftë populli shqiptarë, rroftë Shqipëria. Lavdi, atyre që jetën e japin për tokën më të shtrenjtë Atdheun, tradhtarë pendohuni sa nuk është vonë, pushtues të tokave shqiptare – Jashtë nga Shqipëria! Më shumë se dhjetë policë u sulen mbi trupin e tij. Tentonin që t’ia zinin gojën me diçka, që të mos dëgjoheshin fjalët e tij, por, ishte e kot, fjalët ushtuan në sallë...

Gafurr Loku simbol lirie e bashkimi

Në burgun e Idrizovës, Gafurr Lokun e caktuan në krahun e katërt, dhoma numër 21, Elmaz Ademin, dhoma numër 23. Mua më sistemuan në krahun e pestë, dhoma numër 28. Ajet Ademin në krahun dy, dhoma numër 9, kurse Rafi Halilin, pasiqë kishte problem të mëdha shëndetësore, në repartin e pleqëve ku ishte edhe ambulanta. Në këtë burg takuam edhe shumë të burgosur të tjerë politik si: Mehmet Gegën, Sejdi Kryeziun, Shefit Iljazin, Sefën dhe Neshatin, Avni Elmazin, Naip Beqirin...më vonë erdhën edhe Shaban Xheladini, Zeqirja Rexhepi, Sali Ramadani, poashtu erdhën edhe të burgosurit nga Kosova si; Rexhep Mala, Njazi Korça, Hasan Dermaku, Ajet Rukiqi e shumë tjerë...

Gafurin dhe mua na përcaktuan të punojmë në një vend pune të cilin e quanin „Emajlirnic”. Aty punonim me ngjyrosje të llamarinave, ku sëpari metali futej në thartinë për tretjen e yndyrërave dhe mandej i ngjyrosnim. Ishte një punë e vështirë, pasiqë thartinat kundërmonin erë të keqe dhe me pasoja shëndetësore. Pas lirimit nga burgu, Gafuri shtrihet edhe në spital të mushkrive në Prishtinë, si pasojë e këtyre acideve. Ushqimi në këtë burg ka qenë tejet i dobët dhe jokalorik. Në burgun e Idrizovës, ne të burgosurit politik i kemi vënë detyrë vehtes që gjithmonë të lëviznim së bashku dhe këtë e bënim për shkaqe sigurie. Solidariteti mes nesh ishte maksimal. Padrejtësitë i luftonim në mënyrë të organizuar. Më kujtohet një rast, ku të gjithë të burgosurit politik, kundërshtuam padrejtësitë që na bëheshin në baza kombëtare dhe nuk realizoheshin as të drejtat elementare. Këtë protesë e çuam deri në fund, deri te realizimi i tyre. U deshtë që të hym edhe në grevë urie, ku organet na dënuan mua dhe Gafurin me nga një muaj izolim, kurse disa të tjerë si Rexhep Malën e Njazi Korçën i transferuan në burgje tjera. E mbaj mend se greva e urisë ka zgjatur 12 ditë, por edhe disa të drejta elementare i realizuam.

Gafurr Loku simbol lirie e bashkimi

AKSIONERËT			
A = 1	G = A	M = >	SH = 3K
B = =	Gj = A\	N = 6	T = 10
C = 1	H = X	Nj = 6\	TH = 10X
Ç = !	I = 4	O = 5	U = ^
D = e	J = \	P = ;	V = <
DH = :X	K = 2	Q = ~	X = •
E = 7	L = 1	R = 8	XH = "X
Ê = 9	LL = //	S = 3	Y = *
F = A			Z = 0
			ZH = 0X

Ky është alfabeti sekret, hartuar nga heroi i Kosovës Rexhep Mala, Rafi Halili, dëshmori Gafurr Loku e Rushit Nesimi, me të cilin alfabet janë shkëmbyer letra e porosi konspirative nëpër burgje dhe jashtë tij. Botohet për herë të parë.²⁹

Pas lirimit të shokëve nga burgu i parë, për të vazhduar aktivitetin tonë dhe për t'u lidhur edhe me organizatën që vepronte në Kosovë, unë Rushit Nesimi bashkë me Gafurin e Rafiun dhe një shok tonin i cili punonte taksist(Nezirin) nga Tetova, në vitin 1979, kemi shkuar në Gjilan te familja e Rexhep Malës të cilin, nga burgu i Idrizovës e kishin transferuar në burgun e Mostarit. Në familjen e Rexhepit na priti babai i tij, Mehmet Mala dhe kemi biseduar deri në mëngjes dhe në fund të këtij takimi, Rafi Halili ia dha një letër të koduar me shifra sekrete që t'ia dërgon Rexhep Malës në burg. Përpos këtij takimi, në Gjilan kemi qenë edhe herave të tjera. Të gjitha takimet kanë pasur karakter pune e mobilizimi.

²⁹ Ky alfabet, u sigurua nga Rushit Nesimi nga Xhepçishti i Tetovës, aktualisht në mërgim në Zvicërr dhe njëkohësisht anëtar i Organizatës Politike Kombëtare „Kushtrimi i lirisë”. Informatë e datës 3.2.2019

Gafurr Loku simbol lirie e bashkimi

Në vitin 1982 filloi përsëri ndjekja dhe arrestimet e anëtarëve të organizatës „Kushtrimi i lirisë“. Këto arrestime u bënë në vigjilje të një vjetorit të ngjarje të mëdha kombëtare të vitit 1981. Në mars të vitit 1982 u arrestuan Gafurr Loku me të vëllanë Kadriun, unë Rushit Nesimi, Vexhi Halili (vëllau i Rafiut) , Vebi Beqiri, Elmaz Ademi e shumë të tjerë. Më vonë, me arrestimin e Rafi Halilit, u arrestuan edhe shokë të tjerë të cilët u dënuan me dënime të rënda, ne mesin e tyre edhe dëshmori Gafur Loku. Meqenëse shumica prej nesh burgoseshin për herë të dytë, dhe pushtuesi na njihte mirë, hetimet ndaj nesh ishin shumë më të rënda. UDB-a punonte me ekip të specializuar hetuesish dhe krahas torturave fizike, përdorte edhe pagjumësinë me ditë e netë të tëra. Kështu vazhduan me dhunë afro 8 ditë dhe netë të plota, derisa organizmi më nuk i përballonte dhe truri nuk funksiononte. Tortura e pagjumësisë është një metodë shumë e rëndë, e cila nga lodhja dhe mosfunksionimi i trurit të çonte në jermi, të futë në botën e halucinacioneve dhe i burgosuri nuk ka më aftësi të kontrollojë të folurit. Nëpër këto tortura ka kaluar edhe dëshmori Gafur Loku. Fillimisht nuk e dija se është burgosur edhe Gafuri, por këtë e mësova nga udbashët, kur në një rast bisedonin me zë të ulët ndërmjet veti se Gafuri është rebeluar në hetime dhe i ka sulmuar udbashët dhe është çmendur. Fillimisht nuk i mora si të vërteta.

Me Gafurin, ndajë edhe kujtime të tjera. Mund të veçoj kujtimet kur Gafur Loku erdhi në Zvicërr dhe këtu ka qëndruar rreth dy muaj ditë. Sa shumë që u gëzuam që pas disa viteve ritakoheshim me të pathyeshmin e burgjeve, madje aq më mirë, largë syve të keq,- siç thonim. Gafuri erdhi në verën e vitit 1987. Ishim të informuar, por edhe organizimin e kishim bërë për udhëtimin dhe vendqëndrimin e tij. Në fillim është sistemuar te familja e Elmaz Ademit. Pasi që Elmazi ishte më tepër i zënë me punë, e pamë të nevojshme të qëndrojmë te shoku i ynë, Numan Beadini në Mërshvil

të St.Galles, bashkëvendës dhe një veprimtar i respektuar. Po edhe unë banoja po aty dhe ndjehesha tepër i lumtur që ishim së bashku. Krahës nesh, njëashtu vinin edhe shokë të tjerë. Kishim edhe qëllimin që t'ia gjenim edhe ndonjë punë të përshtatshme, por meqenëse ishte koha e pushimeve verore, nuk mundëm ta realizonim atë dëshirë. Por, nga bisedat me Gafurin, kuptuam se ai nuk donte të largohej nga Kosova, për Gafurin, vendlindja kishte me shumë vlerë dhe kontributi në atdhe është më i madh për një veprimtar të devotshëm. Kuptohet, ardhja e tij ishte edhe një shtytje dhe freskim për ne edhe për përkushtimin tonë për të vepruar dhe organizuar në rrethana të asaj kohe. Në Zvicërr ishim më të lirë për t'u shprehur dhe për të vepruar më të organizuar, por kuptohet edhe syçelë. Në diasporë vepronin organizata të ndryshme ilegale, poashtu filluan edhe organizime të shoqatave të ndryshme.

Ne ishim të organizuar në Lëvizjen Popullore për Republikën e Kosovës (LPRK), po edhe shokët i kishim po në organet e Lëvizjes. Gafuri u informua dhe është takuar me shumë shokë që e njihnin si nga Kosova edhe nga rrethi i Tetovës. Ishte kureshtar të njihnte hollësisht veprimtarinë e organizatave dhe lëvizjeve që vepronin në Zvicërr. Kuptohet, aq sa kishim kohë dhe hapsirë, ishim së bashku, lëviznim në vise të ndryshme të Zvicrrës dhe u takonim me shok të ndryshëm që ishin të organizuar e veprimtarë të kauzës kombëtare. Bënim takime me shokë, ishte i nderuar dhe i respektuar nga të gjithë, e ndëgjonim me kureshtje, bindjet i kishte të qarta në biseda apo debate që u zhvillonin. Ndjente keqardhje se diaspora në disa raste ishte edhe e përçarë, por kur kishte nevojë, si në demonstrata e tubime që u zhvilloheshin, ishin të përbashkuar...

Kuptohet, ardhja e Gafurit në Zvicërr nuk mbeti pa u njuatur nga organet e pushtetit dhe UDB-së jugosllave, ashtu siç vepronin edhe kundër aktivistët tjerë që vepronin në diasporë.

Gafurr Loku simbol lirie e bashkimi

Gjatë qëndrimit në Zvicërr dhe takimeve me shumë shokë, Gafurr Loku lexonte me përkushtim të madh shtypin ilegal, libra e revista, duke përfshirë edhe materiale më konspirative që ishin të dedikuara vetëm për radhët e organizuara.

Në dhjetorin e vitit 1998, Gafur Loku erdhi në Tetovë, erdhi te shoku ynë Ajet Ademi për ngushëllime, pasi i pat vdekur e ëma. Biseduam gjërë e gjatë për gjendjen që e kishte kapluar Kosovën. Biseduam edhe për trevën e Hanit të Elezit, për luftën, organizimet, shokët... dhe ishte shumë optimist. Tregonte se shumë vise ishin të organizuara për t'iu kundërvënë aparatit të egër shtetëror serb. Na tregonte edhe për disa ndodhi e raste që kishin ndodhur, edhe pse ishim edhe ne në rjedhat e atyre ngjarjeve. Me këto bisedime dhe dashurinë që ndjenim ndaj Gafurit, qëndruam tërë natën. Në një rast e këshilluam që të tërhiqet në Tetovë me familje. E kundërshtoi kategorikisht. Ka kohë që e kemi pritur këtë ditë,-tha Gafuri. E vetmja gjë që mund të bisedojmë është bashkimi i të gjitha forcave deri në çlirimin e të gjitha viseve shqiptare, deri te synimi i fundit, bashkimi. Në fund kërkoi t'i vizitoj edhe shokët e tjerë të ilegales në Tetovë, të cilën dëshirë edhe ia plotësuam. Më nuk e takuam për të gjallë, ishte takimi i fundit me dëshmorin Gafur Loku. Ai përgjithmonë mbeti në kujtimet tona.

Organizata ilegale „Kushtrimi i Lirisë” ka vepruar një kohë të gjatë, ka vepruar në rrethana të rënda pushtimi dhe aktiviteti i saj është tentuar të ndërpritet edhe me plumb. Gjatë arrestimeve e bastisjeve të shumta që na janë bërë në shtëpitë tona, është marrë shumë material ilegal, tani me karakter historik, por që fatëkeqësisht nuk i kemi në duart tona dhe shumë dokumente kanë mbetur të pa deklasifikuara, dikund thellë në sirtarët e UDB-së.

Gafurr Loku simbol lirie e bashkimi

Rushit Nesimi e Elmas Ademi
pranë dëshmorit Gafurr Loku, në Puset e Nikës

Fjalimi i **Shpëtim Pollozhanit** nga Struga, njëherit edhe kryetar i Shoqatës së të Përndjekurve Politik në Maqedoni, me rastin e rivarrimit të dëshmorëve Gafurr e Driton Loku në Puset e Nikës, më 21.2.2001

Gafurr Loku simbol lirie e bashkimi

Të nderuara motra e vëllezër!

Jam Shpëtim Pollozhani nga Struga, shok i burgut i Gafurrit, Rafiut, Rushitit, Ajetit dhe të tjerëve.

Që në fillim të viteve 1970, në çelitë e burgjeve të Maqedonisë, dhe në veçanti të Idrizovës, ja merrnim masën dhe ia pritnim teshat Jugosllavisë. Teshat për fat të mirë ia premë mjaft ngusht të cilat duhej që t'i mbante edhe për një kohë. Gjithashtu me Gafurrin dhe shoqërinë e tij, ishim themelues dhe bashkëveprimtarë të organizatës ilegale politike „Kushtrimi i lirisë” dhe bisedat tona të para ishin, trojet etnike dhe liria e popullit shqiptar. Kjo veprimtari vazhdon deri në ditët e fundit, derisa gjallëronte Gafurri në këto troje dhe unë mendoj, se ideali i tij dalëngadalë po çlirohet dhe fati i shqiptarëve në trojet e robëruara i ngjan kohës që e kemi sot; një qiell pak me diell, pak me re, pak ftohtë, por përsëri jep shpresë se pranvera është afër.

Ideali nuk shuhet kurrë dhe për atë njeriu duhet të luftojë. Lufta jonë nuk ka të ndaluar dhe nuk do të ndalohet derisa të realizohet ideali i Gafurrit, i Rafiut dhe i shokëve të tjerë. Ideali i tyre është: Perëndia në Ballkan ka krijuar një baraspeshë biologjike dhe derisa kjo baraspeshë të mos vihet në vend nuk do të ketë qetësi në këto troje. Kjo baraspeshë është: në Ballkan duhet të ketë një shtet me 7 milion shqiptarë, 7 milion grekë, 7 milion bullgarë dhe 7 milion serb.

Ju faleminderit dhe u takofshim në raste më të mira!

Si e shihte zgjidhjen e çështjes së Kosovës, Gafurr Loku?

Nga një intervistë më e gjatë, e vitit 1992, realizuar nga Mehmet Ballazhi e Jasir Shkreta për „Buletin” e Forumit Rinor të degës së LDK-së në Han të Elezit, krahas pyetjeve të tjera rreth veprimtarisë atdhetare të Gafurrit, burgosjeve të tij, torturat dhe qëndresën në burg, Gafurrit iu shtrua edhe kjo pyetje:

Dhe në fund, cila do të ishte zgjidhja përfundimtare e çështjes sonë kombëtare dhe sa keni besim se ajo do të zgjidhet me mjete paqësore?

Caku ifundit natyrisht se është BASHKIMI I TROJEVE SHQIPTARE në një shtet etnik shqiptar e kursezi siç thotë armiku serboallav gjoja krijimi i „Shqipërisë së madhe”.

Për zgjidhjen e çështjes kombëtare duhet t'i përdorim deri në fund metodat paqësore në pajtim me frymën demokratike. Por sa mund të jetë efikase kjo deri në fund unë do të përgjigjesha me një thënie popullore: „Kur dy fshatarë fjalosen askush nuk ngutet t'i ndajë apo pajtojë, kur fillon përdorimi i armëve të gjithë bashkëfshatarët nguten ta zgjidhin problemin sa më parë”.

Faksimil nga „Buletini” organ i Forumit Rinor në Han të Elezit

Cila do të ishte zgjidhja përfundimtare e çështjes sonë kombëtare dhe sa keni besim se ajo do të zgjidhet me mjete paqësore?

Në përgjigjen e tij, Gafurr Loku kishte shfaqur një mendim të pjekur politikisht, tejet largëpamës për rrethanat nëpër të cilat kalonim dhe ka dhënë një përgjigje vizionare në kuptimin strategjik:

Për zgjidhjen e çështjes kombëtare duhet t'i përdorim deri në fund metodat paqësore në pajtim me frymën demokratike. Por sa mund të jetë efikase kjo deri në fund, unë do të përgjigjesha me një thënie popullore: Kur dy fshatarë fjalosen, askush nuk ngutet t'i ndajë apo pajtojë, por kur fillon përdorimi i armëve të gjithë bashkëfshatarët nguten që të zgjidhin problemin sa më parë”

Nga vet përgjigja e kuptojmë se, Gafurr Loku kishte një pjekuri të thellë politike dhe kërkonte që të shtjerroheshin të gjitha rrugët e lehta, që populli të hiçte „merakun”, por duke i njohur kontradiktat e thella që mbizotëronin në Kosovë, Gafurri parashihte një konflikt me përmasa të mëdha dhe një ndërhyrje

Gafurr Loku simbol lirie e bashkimi

nga jashtë e parashihte si të domosdoshme. Kështu edhe ndodhi, lufta e drejtë e UÇK-së solli edhe ndërhyrjen e NATO-s, solli lirinë dhe çlirimin e Kosovës.

Ndërsa, në një intervistë për revistën „E vërteta” që botohej në Shkup nga kryeredaktori Fadil Curri, në pyetjen e autorit të këtij libri, se sa e shtrenjtë është Liria?- Gafurr Loku ishte përgjigjur:

„I robëruari nuk ka shumë dëshira. Thellë në zemrën e tij frymon vetëm një dëshirë, që i robëruari dëshiron ta shoh, ta gëzoj, ta përjetoj dhe t’ua lë trashëgim pasardhësve. Ajo dëshirë është Liria. Kjo fjalë nuk ka shumë shkronja, por rrezet e saja ta ngrohin zemrën, të njomin shpirtin... Ndoshta ju kujtohet dëshira e fundit e Themistokli Gërmenjit para se të pushkatohet nga toga armike. Ai nuk kërkoi asgjë tjetër, pos që lirisht të këndoje Këngën e Lirisë”. Kur në vitin 1979 u regjistrova në Shkollën e Lartë Pedagogjike në Prishtinë, pas gëzimit që ndjeu që isha regjistruar, më tha:

-Ke lexuar romanin „Afërdita”?

-Jo, - i them.

-Ta jap unë,-më tha Gafurri, -që të mësoh se si duhet t’i duash nxënësit, dhe vazhdoi: arsimi është i shenjtë. Çdo herë dhe në çdo kohë, shkolla dhe abetarja, janë djegë e përvlu nga pushtuesit e huaj... Dikur moti kur shqiptarët nuk kishin shkolla, dritën e parë e sollën mërgimtarët. Atje shqiptarët kishin organizuar shoqëri të ndryshme me motive politike. Shqiptarët që punonin në Rumani bënë një punë të madhe kombëtare, andej sollën edhe abetaret e para, sepse shqiptarët natyrisht se shqip flisnin, por gjuhën e tyre s’kishin me se ta shkruanin. Greku gjuhën tonë e quante „bastarde”, ndërsa turku „gjuhë djalli”. Herën tjetër ma solli një roman shumë të mirë, të cilin e ruaj për kujtim edhe sot „Për mëmëdhenë” të Thoma Kacorit.

Ndërsa një natë para se të arrestohej për herë të dytë, më 12 mars 1982, i revoltuar nga bastisja e shtëpisë së tij në Tetovë dhe arrestimi i vëllezërve dhe shokëve të tij, autorit të këtij libri i tha:

Gafurr Loku simbol lirie e bashkimi

„ Derisa të jemi të coptuar, kurrë milicia sllave s`kanë për t`u larguar nga shtëpitë tona. Derisa të jemi nën këmbën e maqedonit, malazezit dhe serbit, plagët tona kurrë s`do të shërohen, andaj vetëm bashkimi ynë kombëtar e territorial do të zgjidh një herë e përgjithmonë fatin tonë. Për këtë qëllim dhe për këtë ideal, jetën e dhanë dhe do ta japin kush e din edhe sa e sa atdhetarë. Pa bashkim s`ka fuqi, pa bashkim s`ka liri”

Prindërit e Gafurr Lokut: Xhafer e Rabije Loku

Rrëfimi i nënës së dëshmorit, Rabije Loku

Quhem Rabije Loku. Jam e lindur në fshatin Paldenicë, ndërsa jam martuar për Xhafer Lokun në Kotlinë. Jam martuar në kohën e krajlit, atëherë kur qenia shqiptare shtypej më së keqi. Pas martesës, më lindi djali Sherifi e pas tij Shefketi e Nazifja. Atë vit kur u vra Avdyl Dura me shokë, më lindi djali tjetër Gafurri, pra ishte viti 1949. Pas Gafurrit më lindën edhe fëmijë të tjerë. Zoti më fali shtatë djem e një vajzë.

Si çdo grua shqiptare, edhe unë u kacafyta me jetën, sepse siç thonë, jeta ka ëmbëlsinë e vet, por i ka edhe të zezat e saja. Nuk është pak të jetosh mbi 90 vite në përballje me sllavët, qoftë serb, qoftë maqedon. Kam mbërri pushtetin e krajlit, pastaj të

Gafurr Loku simbol lirie e bashkimi

gjermanit, të bugarit të dytë, të partizanëve të Titos, të Rankoviçit, Crvenkovskëve dhe të kriminelit Millosheviq.

Fukarrallëku ka qenë pjesë e jetës sonë, pjesë e jetës shqiptare. Që të mbijetohej, burrat punonin në punë të rënda dhe tejet të rrezikshme në minierën e Radushës, ndërsa ne gratë, krahas punëve të tjera, qoftë shtëpiake, qoftë të bujqësisë, merreshim edhe me thurjen e janave dhe qilimave, veshjeve të tjera për gra e burra, për të rinj e pleq. Me këta duar, kam punuar në vek, por me këta duar s`kam lënë nuse pa qezitur e me të hollat që merrja i shkolloja fëmijët. Natyrisht se nëna s`mund të ndanë fëmijët, sepse të gjithë janë njësoj dhe të mirë, por me Gafurrin, jetën e kam pasur të lidhur më ngushtë dhe më ndryshe, ndoshta pse...

Ishte maji i vitit 1968 dhe Gafurri ende si kishte të mbushura 18 vite. Datën e mbaj mend, ishte 4 maji, ndërsa ditën e kam harruar. Në shtëpi erdhi në mëngjes, e kur e pyeta ku ishte deri më tani, Gafurri u përgjigj se ishte te një shok i tij, të cilin ende nuk e njihja. Pasi u pastrua dhe pasi ngrënëm bukë, babait të tij Xhaferit i tha:

„ Babë, unë me një shok timin, para hyrjes së fabrikës së Tekstilit në Tetovë, sot kemi ngritur flamurin kombëtar shqiptarë. Milicia mund të na zbuloj, andaj desha të tregoj për këtë vepër”.

Xhaferi pasi hodhi vështrimin e shpejtë mbi Gafurrin dhe pasi mendoi një copë herë , i tha: „ Bëre mirë që më tregove se këtë duhet ta dija unë, ndërsa për shkallën e rrezikshmërisë së kësaj vepra, po të tregoj se sllavët tërë jetën rahat nuk kanë me të lënë, por pasi i ke hyrë vet dhe me vullnet kësaj pune, qoje deri në fund”.

Pas pak ditësh, policia maqedonase i zbuloi kryerësit e kësaj vepre të cilët ishin Gafurr Loku e Rafi Halili. I pari i lindur në Kotlinë të Kaçanikut, ndërsa i dyti në Gajre të Tetovës. Pas dënimeve që morën, Gafurri dhe Rafiu më nuk u ndanë. U bënë bashkë në gjimnazin e Tetovës, i bashkoi toka, gjuha, flamuri dhe lufta për

Gafurr Loku simbol lirie e bashkimi

çlirimin e atdheut, dhe më nuk u ndanë deri në fund të jetës së tyre.

Viti 1968 ishte viti i demonstratave. U bënë demonstratat në Prishtinë dhe në shumë qytete të Kosovës, por një demonstratë e madhe u bë edhe në Tetovë të cilat i organizoi Mehmet Gega me shokë, ndërsa Gafurri dhe Rafiu e shumë shokë të tjerë ishin ndër më të zëshmit në brohoritjet e tyre për flamurin. Ishte 22 dhjetori i vitit 1968.

Kur u kthye Gafurri në shtëpi, jo vetëm që tregoi për demonstratën e zhvilluar, por tha se kemi marrë vendim që ta likuidojmë një njeri me emrin Janievski. E kur e pyeta se pse? Gafurri më u përgjigj: Shovenisti Janievski ka djegur publikisht flamurin tonë kombëtar, andaj Organizata ku veprojmë unë ka marrë një vendim të tillë.

Vitet që erdhën më pas, sollën edhe ngjarje të reja. Gafurri pasi kreu shkollën e mesme, u regjistrua në Fakultetin Ekonomik të Prishtinës dhe atje banonte. Në Tetovë vinte kohë pas kohe, në dy javë. Sa herë që vinte, në duar i shihja libra, libra nga më të ndryshmet. Ai me anë të dërrasave ndërtoi raftet e librave dhe në ato raftet vendosi shumë libra dhe krijoi një bibliotekë. Lexonte shumë. Gjatë kësaj kohe, njoha më mirë edhe Rafi Halilin i cili edhe ai studionte në Prishtinë. Ishte një djalë thatim, i mprehtë dhe trim. Me mua flisnin hapur. Më thonin se duhet ta bëjmë Shqipërinë e unë edhe pse nuk kisha shkollë e dija se kjo është e mirë, por dija edhe tjetrën, se për atë Shqipëri siç thonin Gafurri e Rafiu, shumëkujt lëkurat kanë me i ra në tokë e shumë kujt besa edhe koka. Nga viti 1960, familja jonë ishte shpërngulë në Tetovë, pasi që në Kotlinë të Kaçanikut jetën e kishim të vështirë. Në Tetovë, arrita të njoh edhe shokë të tjerë të Gafurrit si Elmaz Ademi, Ajet Ademin, Rushit Nesimin e shumë shokë të tjerë. E kuptoja se këta djem, bashkë me djalin tim, po merren me punë të politikës. Çdo të ndodhte më tej nuk e dija, por e ndjeja se e lehtë nuk do të jetë. Krahastudimeve, Gafurri me shokë, vepronin

Gafurr Loku simbol lirie e bashkimi

fshehurazi dhe këtë fshehtësi e kuptoja kur Gafurri, pasi bleu një radio, shkonte në qoshen e dhomës dhe dëgjonte Radio Tiranën dhe në skaj të arës që kishim, Gafurri kohë pas kohe, fuste dhe nxirrte diçka prej tokës. Një natë, aty kah viti 1972, Gafurri me shokë, morën disa pushkë nga gjimnazi ku mësonte dhe i fshehën dikund. E ndjeja se puna po shkonte thellë e më thellë. Kah mesi i shtatorit të vitit 1972, Gafurri dhe Rafiu u arrestuan në Prishtinë, ndërsa arrestime të reja u bënë në Poroj, Xhepqishtë, Gajre e Tetovë. Për mua dhe familjen time, filloi edhe një sprovë e rëndë. Pas arrestimit, ata i mbyllën në burgun e Tetovës e më pas i dërguan në burgun e Shuto Orizares në Shkup. Pas torturave të rënda që bënëin maqedonët mbi këta të burgosur, Rafi Halilin e bënë të palëvizshëm në kryqe. UDB-a, Rafi Halilin e dërgonte në spital ditën, që ta shihnin mileti se çka i kanë bërë policia dhe frika të futej edhe më thellë në popull dhe t'mos guxoj kush t'ia kthej grushtin e pushkën hiqimetit të Titos. Krahas kësaj, gazetat shkruanin se kemi nxënë një grup të rrezikshëm ku përmendte emrat e të arrestuarve si dhe lajmin se ky grup ka arritur të shpërndanë pamflete, ka ngritur flamuj kombëtarë në shumë qytete shqiptare në Maqedoni si dhe ka arritur t'i indoktrinoj rreth 1500 vetë. Disa punë i kuptoja, e disa lajme që vinin nga gazetat m'i tregonin edhe djemtë e mi të tjerë dhe burri im Xhaferi. Me vete thoja: Po çfarë të keqe ka të ngritet flamuri, kur gjithë të tjerët kanë flamujt e tyre dhe i ngrisin e i ulin ku të dojnë e si të dojnë ?! Pas pesë- gjashtë muaje i nxorën për t'i gjykuar, por para se t'i gjykojnë, hiqimeti mblodhi të gjithë hoxhallarët e Tetovës me rrethinë dhe i detyruan që publikisht të dënojnë veprimtarinë e këtyre të rinjve. Se harroj këtë ngjarje, pasi që hoxhallarët pranuan që të mbrojnë të pavërtetën. Në fund, Rafi Halilin e shkatërruar nga shëndeti, të cilin as në gjyq nuk e mbanin këmbët, e dënuan me 7 vite, Gafurr Lokun me 5 vite, Rushit Nesimin me 5 vite, Elmaz Ademin me 4 vite, Ajet Ajetin me 2 vite e 6 muaj, disa të

tjerë i liruan në gjyq, ndërsa Baki Imerin e Shipkovicës e dënuan më vonë me 6 vite burg.

Nga burgu i Shutkës, pas shqiptimit të dënimeve, Gafurrin me shokë i dërguan në burgun e Idrizovës, një burg shumë i keq për shqiptarët, ani për këta të politikës, ferr. Kur shkova ta vizitoj në burgun e Idrizovës, e kuptova se Gafurri, këtu kishte edhe shumë shokë të tjerë si: Xhafer Shatrin, Rexhep Malën, Nejazi Korçën, Sejdi Kryeziun, Hasan Dërmakun, Mehmet Gegën, Beqir Berishën, Shpëtim Pollozhanin, Shefit Pollozhanin, Qebir Hajdarin e shumë të tjerë. Gafurrin në burgun e Idrizovës e kishin pas vendosur në katin e dytë, në anën e majtë, në qelinë numër 23. Në këtë burg, Gafurri me shokë ka bërë shumë greva urie, por në këtë burg pushtuesi bënte plane edhe t'i likuidoje nëpërmjet hajnave e banditëve që kishin bërë krime sa kishin qenë jashtë burgut e pushteti i nxiste edhe brenda burgut të bëjnë gjëra të tilla. Kam marrë vesh prej të tjerëve se shokët e tyre nga jashtë i kanë pas dërguar një letër të fshehtë drejtorisë së burgut dhe u patën thënë se shokët që janë brenda burgut të Idrizovës, do t'i mbrojnë edhe me grykën e pushkës, kështu flitej brenda familjeve tona, detajet tjera nuk i dija.

Pas pesë viteve, pra në vitin 1977, saktësisht më 21 shtator 1977, Gafurri u lirua prej burgut të Idrizovës, por një vit më parë, ne shitëm shtëpinë në Tetovë dhe u vendosëm në Lagjen e Re të fshatit Seqishtë të Hanit të Elezit, pasiqë burri im Xhaferi tha se, Gafurrin nuk e lënë më rahat në Tetovë, andaj vendosi të shpërngulej në Kosovë. Gafurri u kthye në shtëpinë e re dhe në trollin e ri në Han të Elezit dhe u gëzuam të gjithë. S`shkoi shumë kohë e Gafurri u sëmure prej mushkrive. Në Idrizovë, Gafurrin e kanë detyruar të punoj me acide, kështuqë kjo sëmundje e mushkrive ishte si pasojë e Idrizovës dhe për shumë javë ka qëndruar i shtrirë në spitalin e Prishtinës. E ka shëruar doktor Jusuf Rexhepi.

Gafurr Loku simbol lirie e bashkimi

Gafurri u martua në vitin 1978, ndërsa në vitin 1979 i lindi djali Dritoni, të cilin serbët ia vranë pas 20 viteve, ndërsa në vitin 1980, Gafurrin e dërguan në shërbimin ushtarak në Sarajevë, ndërsa Rafiun e dërguan dikund në Slloveni. Në ndërkohë ne shpërngulemi përsëri në Tetovë, ndërsa Gafurri të babagjyshi i tij në Kaçanik mori një dhomë me qira, por më shumë rrinte në Tetovë, ndërsa studimet e mbetura në gjysmë nga burgu i parë i vazhdonte në Prishtinë.

Ndërkohë shpërthyen demonstratat e vitit 1981 dhe për Gafurrin kjo ishte një ngjarje e madhe. Ai kontaktet me shokët e tij, të vjetër e të rinj, nuk i ka ndalur kurrë anipse përcillej hap mbas hapi. Lëshuan mas tij, loke, qenë e zagarë; shkije e shqiptarë dhe s'e lenin frymë me marrë. Ani këta të huajt dihet, loke, por këta cofëtinat tona pse? Au, hallë, au, unë pa shkollë isha, por të keqen e kombit e kuptoja. Më beso, ne turpëroheshim prej punëve të tyre të pista. E dinim se janë zagarë të pushtuesit. Vinin kinse të qanin hallet për problemet tona e në anën tjetër te hasmi informata qonin. Besomëni ka pasur edhe burra edhe gra, po çka t'u bëjsh me loken. Zoti ua humbtë farën, se farë kopilash janë ata. Po të jen farë shqiptari, shqiptari i vërtetë këtë punë nuk e ban... Nuk mund të përshkruhet tmerri që kanë bërë mbi trupat e bijve tanë fëlliqsirat si Bedri Sinani i Gajres së Tetovës, Bexhet Bexheti i Kërçovës, Hisen Musliu i Dobridolit....e plot udbash të tjerë.

Në ditët e para të marsit të vitit 1982, nëpër Tetovë e fshatra të saja u shpërndanë shumë pamflete. Një prej tyre e gjetëm brenda oborrit të shtëpisë sonë ku e kishin hedhur dhe të njëjtin e pata fshehur në një vrimë të murit. Në atë pamflet, ndër të tjera thuhej:
Çohuni në këmbë, vëllezër e motra shqiptar, të gjithë si një, sot është koha!

Vëllezër, bashkohuni për lirinë e Shqipërisë!

Fashistët serbo-maqedonas nuk na e falin Lirinë dhe Bashkimin.

Si një në këmbë!

Gafurr Loku simbol lirie e bashkimi

Të gjithë të betohemi duke mos e kursyer as jetën, gjaku është pasuri ! Mjaft robëri e përgjakur!

Vëllezër, zgjohuni nga gjumi, ju thërret kambana e lirisë!

Mos u bëni tradhtarë, se pastaj do të pendoheni!

Shqipëri është nga Struga, Shkupi, Kosova, Ulqini...

E dija se këto pamflete po i shpërndante Rafi Halili me shokë e bashkë me ato edhe Gafurri i im.

Me 9 marsi të vitit 1982, në orët e hershme të mëngjesit, policia maqedone rrethoj shtëpinë tonë në Tetovë dhe kërkonin Gafurrin. Rrethuan dhe bastisën gjithçka. Në mungesë të Gafurrit, (ai gjendej në Kaçanik), UDB arrestoi burrin tim Xhaferin, djalin tim Shefketin dhe Kadriun. Xhaferin dhe Shefketin e liruan ndërkohë, ndërsa Kadriu mbet për tre muaj me radhë, ndërsa Gafurrin e arrestuan në Kaçanik, udbashët Halit Loki e Afet Rexhallari dhe ia dorëzuan UDB-ës maqedone të cilët kanë bërë tmerr mbi trupin e Gafurrit. Sa herë që i kam shkuar në vizitë, edhe pse s'ma thoshte, e kuptoja se është kah mundohet shumë. Njëherë, gjatë një vizite në burgun e Idrizovës, kur e dërguan Gafurrin, pasi e dënuan edhe 3 vite e 6 muaj të tjera, i nxora nga xhepi tri kumbulla dhe ia dhash. Gafurri pasi e futi menjëherë njërën në gojë, policia si të tërbuar u vërsulën në drejtim të gojës së Gafurrit dhe me dhunë ia nxorën nga goja kumbullën. Vizita u ndërpre. Gafurrin e morën me shpejtësi dhe e dërguan në qelinë e burgut të Idrizovës...

Në ndërkohë, në qershorin e vitit 1982, u arrestua edhe Rafi Halili, por nata e arrestimit të Rafisë ishte një luftë e vërtetë. Ai arriti që t'ua zbrazë nagantin, UDB-së gjakatare dhe plagosi disa sosh, por edhe ata e plagosën rëndë Rafiun. Pas kësaj lufte që u zhvillua në shtëpinë e Rafisë, në Tetovë, milicia morën krejt familjen e tij: nënën, motrën, gruan, vëllaun, babain dhe i torturuan rëndë, ndërsa Rafiun e dënuan me 15 vite burg, nënën dhe motrën me nga 7 vite...

Nga burgu i dytë, Gafurri u lirua në vitin 1985. Harrova të them, se para se ta përfundoj burgun e dytë, dy vite më parë, burri im

Xhaferi, shiti shtëpinë në Tetovë dhe blemë një shtëpi në fshatin Paldenicë të Hanit të Elezit, andaj edhe Gafurri nga burgu i Idrizovës u kthye në këtë fshat. Babai i tij Xhaferi kishte kohë që po lëngonte në shtrat. Sapo mori vesh që Gafurri erdh nga burgu dhe sapo u çmall në përqafimin e tij, e lëshoi shpirti, vdiq. Ishte shtatori i vitit 1985.

Gafurri, studimet i vazhdoi përsëri, por punën nuk e shijoi kurrë. Për armikun e shtetit jugosllav, të mirave u kishte vdekur nafaka. Jetoj si munda. Kur serbët mbyllën shkollat shqipe, Gafurri mbledhte paratë në popull dhe ua shpërndante arsimtarëve që të mos mbyllej shkolla shqipe. Krahës kësaj, ai ndante edhe ndihma për varfanjakët dhe ishte i palodhshëm në punën e tij. Bënte të mira kahdo që shkonte dhe njëkohësisht mbante kontakte me shokët e tij në Tetovë dhe gjithkrah në Kosovë. Unë mbaj mend se ai ka pasur shumë shokë, të gjithë kanë qenë të politikës. Kur, situata vinte e rëndohej gjithnjë në Kosovë, ai mendjen te lufta e kishte. Këtë ide e kishte që nga vitit 1972 kur morën pushkët në gjimnazin e Tetovës, por kur u vra Zahir Pajaziti dhe shokët e tij, Gafurri fotografinë e Zahirit, të cilën e mori nga një gazetë, e vendosi në ballë të murit. E donte atë, shokët e tij dhe luftën e tyre për liri.

Nga kjo kohë, Gafurri vonë binte e herët dilte nga shtëpia. Punonte si në mbajtjen e shkollës shqipe këtu në Han të Elezit, gjithashtu edhe në ndihmë skamnorëve të cilët shtoheshin çdo ditë. Por, kur njerëzit filluan të dalin malit dhe u paraqit UÇK-ja, ai natën kontaktonte me luftëtarët e lirisë. Krahës kësaj, ai ndikonte te të rinjtë në bashkëngjitjen e kësaj lufte të drejtë. Një natë derisa po bisedonim, kur e pyeta se çka po bëhet me Kosovën, ai tha se vetëm lufta do ta çliroj atë. Një ditë, derisa mbaheshin demonstrata në Han të Elezit, serbët ia morën djalnin Dritonin dhe e rrahën aq fortë sa që në lëkurë dashi e futëm. Gafurri nuk ishte këtu, s'di pse ishte në Prishtinë, e kur u kthye

Gafurr Loku simbol lirie e bashkimi

dhe e pa djalit e tij të shtrirë, tha: Me fat plagët, bir, shërohesh shpejt se këto janë plagë lirie...!

Pavarësisht plagëve, Gafurri kurrë nuk hoqi dorë nga liria. E mbolli dhe e kërkoi gjithandej. Por edhe pushtuesi kurrë nuk hoqi dorë nga ndjekja e tij.

Dhe... një natë shkurti të vitit 1999, pushtuesi serb kishte organizuar kobin mbi familjen tonë. Dy makina plotë me gjakësorë kishin rrethuar shtëpinë, përkatësisht derën e oborrit e më vonë kuptuam se ushtria serbe kishte pas rrethuar edhe shtëpinë. Pas të trokiturave të njëpasnjëshme, nga të cilat menduam se është ndonjë mysafirë, me shpejtësi doli Dritoni e pas tij Gafurri. S`di loke çka ka ndodhur më tej, pos që kam dëgjuar krismat e automatikut. Dolëm me shpejtësi dhe te dyert e oborrit, në anën e majtë gjeta të shtrirë trupin e Gafurrit, ndërsa në të djathtë trupin e djalit të Gafurrit, Dritonin. I kishin vrarë në vend. Bashkë me renë time vrapuam pas djemve ; unë pas Gafurrit e ajo pas Dritonit. I morëm dhe i futëm në dhomë që të dy të larë në gjak. Më dukej se gurë e drunj ranë mbi kokën time, por lotët i kurseva.

Mjaftë kisha qajtur me lot nga viti 1968 e këndej. Tani po më qante shpirti...

Nëna Rabije, jetoi edhe nëntë vite pas vrasjes së birit dhe nipit të saj. Ajo përjetoi Kosovën e lirë, Kosovën pa pushtuesin serb. Vdiq në moshën 96 vjeçare në dhjetorin e vitit 2008. Para se të vdiste e la amanetin e saj: Më varrosni në varrin e birit tim Gafurrit, në fshatin Paldenicë i cili ishte zhvarrosur në vitin 2001.

Ashtu edhe u bë. Trupi i nënë Rabijes, u varros aty ku ishte varrosur në vitin 1999 Gafurr Loku i shtrenjtë. Tani mbi këtë varr kanë çelur dy lulevjollca pranverore, njëra për dëshmorin Gafurr Loku e tjetra për nënën e tij Rabijen e cila nuk iu nda kurrë në rrugën e lirisë dhe të bërit të Shqipërisë.

Zhvarrimi i dëshmorit

Nuk kisha pasur rast, që ndonjëherë tjetër, të merrja pjesë në zhvarrimin e ndonjë njeriu, në zhvarrimin e ndonjë dëshmori edhe pse atyre viteve zhvarrimet ishin të shpeshta.

Paraprakisht ishin marrë të gjitha masat e zhvarrimit. Nga Ferizaj kishim ftuar personin adekuat për këto punë i cili ishte i paisur edhe me mjete pune për zhvarrim, dorëza e maskë dhe mjete të tjera përcjellëse.

Në zhvarrimin e dëshmorëve Gafurr e Driton Loku, nuk kishim ftuar shumë njerzë. Morën pjesë udhëheqës të luftës, pjesëtar të familjes, pjesëtarë të Trupave Mbrojtëse të Kosovës(TMK) dhe shokë të tij. Ishte 21 shkurti i vitit 2001, pikërisht dy vjetori nga data kur u vranë Gafurr e Driton Loku.

Punën e filluan pjesëtarët e TMK-së. Paralelisht punohej edhe në varrin e Gafurrit dhe të Dritonit. Kur u hoq pjesa më e madhe e dheut, nisën të nxjerrin kokë ponicat, dërrasat me të cilat ishte mbuluar trupi i pajetë i Gafurrit.

Kurreshtja e pjesëmarrësve shtoej gjithnjë e më shumë...

Nga pjesa e poshtme e varrit, nga pjesa e këmbëve, filluam të hjekim dërrasën e parë, pastaj të dytën, të tretën e kështu me radhë derisa doli sheshazi trupi i dëshmorit Gafurr Loku i mbështjellë me qefinë të bardhë. E shihja për herë të parë nga bota tjetër; një trup njeriu, një trup dëshmori ashtu si e patëm varrosur në rrethana tejet të rënda nga mizoritë e pushtuesit serb, i cili kishte mbyllur pothuajse të gjitha rrugët për të ndaluar pjesëmarrjen në varrim, por populli gjeti rrugë, populli gjeti shtigje dhe varrimi i Gafurr Lokut ishte popullor.

Fatmir Gashi i Ferizajt(ndjesë pastë), i cili ishte mësuar në zhvarrime të tilla, nuk kishte nevojë të përdorte as dorezat e as maskën sepse varri i Gafurrit ishte sikur të ishte hapur para disa orëve e jo para dy viteve. E vetmja shenjë që e vërejtëm ishte një pikë gjak që i kishte rrjedhur nga plaga e kokës, nga plaga e

Gafurr Loku simbol lirie e bashkimi

plumbit dhe ishte ngjizur me dheun e këtij atdheu dhe sikur na thoshte neve të gjallëve se, liria rrënjët në gjak i ka.

Fatmiri, futi duartë nën shpatullat e dëshmorit, dhe e ngriti në këmbë. Ishte një trup krejtësisht i padekompozuar. E ngriti vertikalisht përpjetë, që dëshmori Gafurr të shihte edhe njëherë Kosovën, Shkupin e Tetovën..., të shihte edhe njëherë atdheun, që aq shumë bëri për atë.

Dhe derisa dëshmori Gafurr, ashtu i mbështjellë me qefin të bardhë dhe i ngritur vertikalisht në varr, po hiqte mall me atdheun e tij, mendja më iku në rrugëtimin e tij jetësor... , ngritja e flamurit në Tetovë, demonstrata e 22 dhjetorit 1968, vendosja e flamujve kombëtar të ndaluar nga pushtuesi në qytetet e Iliridës, shpërndarja e pamfleteve për të zgjuar kombin shqiptar, shkrimi i parullave kudo për liri, marrja e armëve në kabinetin paraushtarak që në vitin 1972, veprimtaria e tij në organizatën „Kushtrimi i lirisë”, torturat dhe qëndresa e tij përballë UDB-së, bashkëveprimi me heroin e Kosovës, Rexhep Mala dhe shumë shokë të tjerë, veprimtaria e tij për Kosovën Republikë, lufta e tij për të mbajtur gjallë shkollën shqipe, lufta e tij për mbajtur gjallë familjet shqiptare me copë të bukës, lufta për të pajtuar hasmëritë brendashqiptare, lufta për t'i mbrojtur të drejtat e njeriut, lufta për të ngritur popullin në luftë çlirimtare dhe për njëçast para syve të mi, Gafurrin e shihja të ulur këmbëkryq në oda me plis të bardhë, mu shfaq e folura e tij aq e rrjedhshme, butësia dhe humanizmi i tij,..., mu shfaq modeli i atdhetarit shqiptar, mu shfaq heroi i Kosovës, heroi i gjithë shqiptarëve...

Kështu vepruam edhe me Dritonin.

I mbështjellëm me flamurin kombëtar me shqipen dykrenare, të cilin Gafurr Loku e kishte ngritur në Tetovë që në majin e vitit 1968 dhe me nderime të mëdha kombëtare e institucionale i rivarrosëm në varrezat e dëshmorëve në Puse të Nikës, aty ku qëndrojnë krenarisht edhe sot.

Gafurr Loku simbol lirie e bashkimi

NGA ALBUMI

Fotografitë e dëshmorit Gafurr Loku, janë edhe një trashëgimi tjetër, që kanë mbetur për historiografinë shqiptare. Shumë herë u bastis shtëpia e tij nga forcat policore të pushtuesit. Shumë fotografi dhe libra janë marrë nga UDB-a dhe janë zhdukur përfundimisht. Një pjesë e fotografive, sidomos të burgut të parë, janë ruajtur nën tokë dhe të njëjtat i kanë përballuar kohës dhe me kënaqësi i botojmë në këtë libër si dëshmi e jetës dhe veprës së dëshmorit Gafurr Loku.

Fotografia e Gafurr Loku e vitit 1967, është fotografia më e vjetër në arkivin familjar të dëshmorit, ndërsa djathtas është Gafurr Loku me Rafi Halilin

Gafurr Loku simbol lirie e bashkimi

Fotografi të muajit korrik 1968

Gafurr Loku me shokët e tij

Gafurr Loku simbol lirie e bashkimi

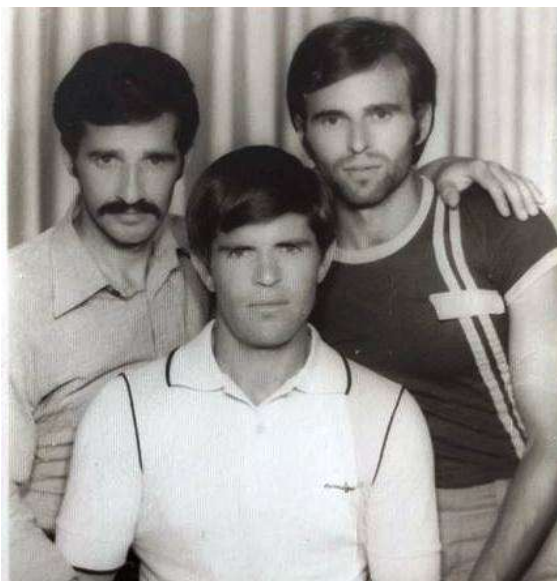
Gafurr Loku, student i vitit të dytë në Fakultetin Ekonomik në Prishtinë, fotografi e datës 15.4.1972

Gafurr Loku simbol lirie e bashkimi

Gafurr Loku(majtas në këmbë)student në Prishtinë me shokët:
Agimin, Idrizin dhe ulur Rafi Halili, para se të bie në burg në vitin
1972

Gafurr Loku simbol lirie e bashkimi

Gafurr Loku(në mes) me shokët e celulës atdhetare
Rafi Halili e Rushit Nesimi

Fotografi e muajit maj 1978 në spitalin e Prishtinës,pas daljes nga
burgu i parë

Gafurr Loku simbol lirie e bashkimi

Tri shtyllat kombëtare: Rafi Halili, Mehmet Gega e Gafurr Loku

Gafurr Loku me bashkëveprimtarin Elmaz Ademi

Gafurr Loku simbol lirie e bashkimi

Gafurri pas daljes nga burgu i parë, më pas në spital dhe fotografia si student në Prishtinë

Gafurr Loku në vizitë shokut të burgut Rafi Halili, qershor 1992, në mesin e tyre nëna dhe motra e Rafiut, gjithashtu të burgosura

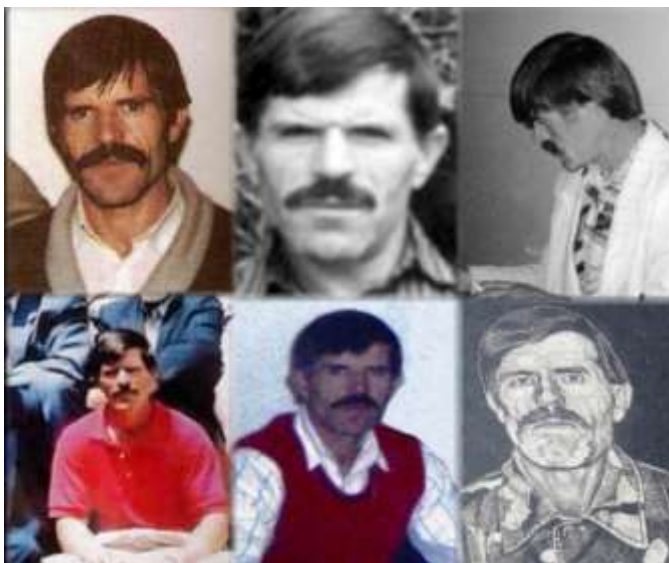
Gafurr Loku simbol lirie e bashkimi

Gafurr Loku dhe shtypi ilegal i viteve të 80-ta

Gafurr Loku simbol lirie e bashkimi

Gafurr Loku nëpër vite

Shokë të ilegales në krye me Hydajet Hysenin në vizitë Rafi Halilit në Tetovë

Gafurr Loku simbol lirie e bashkimi

Momente nga varrimi i Gafurr e Driton Lokut, 24 shkurt 1999

Gafurr Loku simbol lirie e bashkimi

Varrimi i Gafurr Lokut dhe djalit të tij Dritonit në fshatin Paldenicë më 24.2.1999

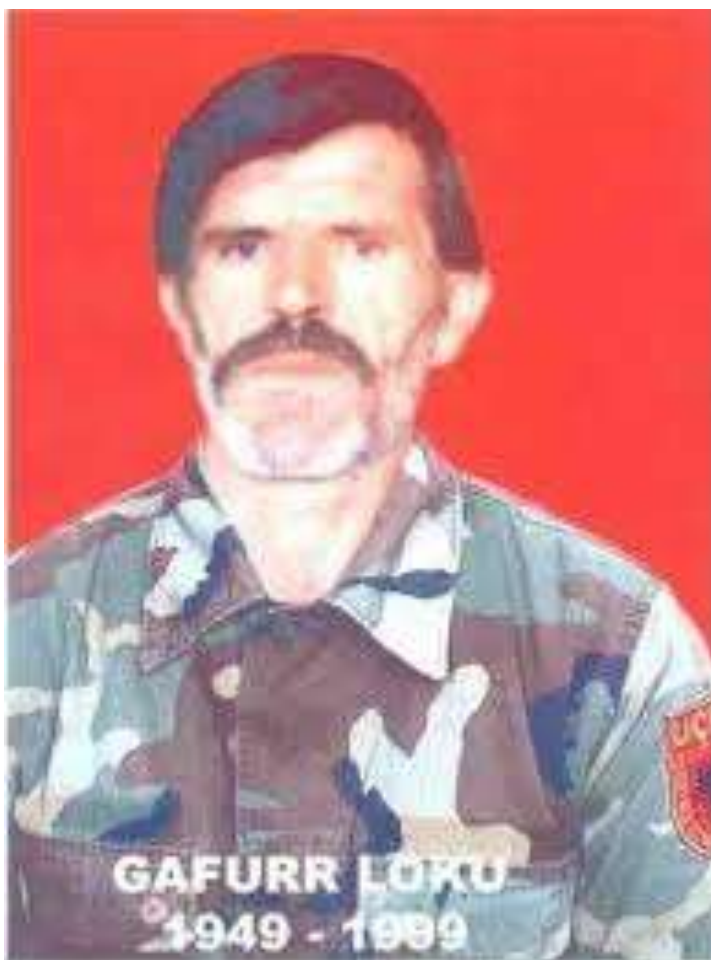
Gafurr Loku simbol lirie e bashkimi

Hasibe Loku, bashkëshortja e dëshmorit Gafurr Loku dhe nëna e dëshmorit Driton Loku

„ Unë e ndjej vehten krenare që jam bashkëshorte e një dëshmori dhe nënë e një dëshmori. Dëshiroj që të gjitha nënat që kanë dëshmorë të jenë krenare, të krenohen me djemt e vet, lavdi gjithë dëshmorëve të kombit!”

Gafurr Loku simbol lirie e bashkimi

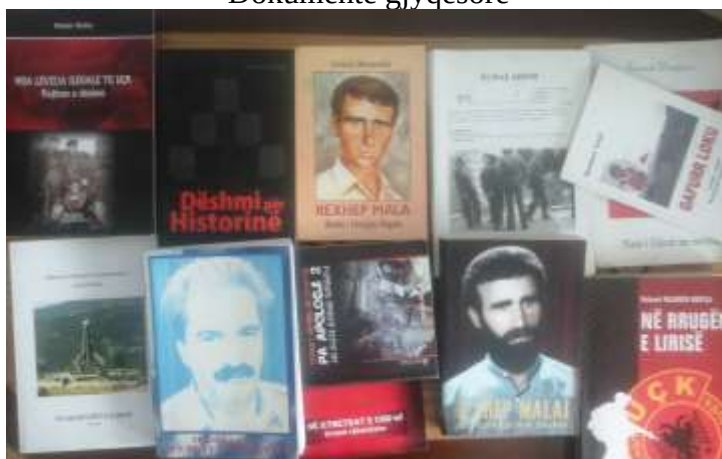

Gafurr Loku (1949-1999)

Gafurr Loku simbol lirie e bashkimi

Dokumente gjyqësore

Libra të botuara, ku përmendet edhe veprimtaria e Gafurr Lokut

Gafurr Loku simbol lirie e bashkimi

Në vend të pasthënies

Trimi lind dy herë

(Kushtuar Gafurr Lokut, dëshmor i kombit)

Ai me krenari i përulej flamurit,
E deshi kombin të kishte lumturi,
Unë sot i përulem Gafurrit,
Që të dy e shikonim mëmëdheun kuq e zi.

I buzëqeshur, engjullor, i urtë shoku im,
Me bindje të thella qe brumosur për fitore,
Sypatrembur, krenar i thjeshtë e trim,
Qëndron para meje, Gafurr Loku, si shtatore.

Andej ku këndohej „Kaçanik shkëmb e gurë”
Luftove me armikun që mos të vdesish kurrë,
Në tokën e të parëve në Dardani,
Lindi Gafurr Loku, lindi përsëri.

Osman S.Zyberi, 27.9.2016

Shaban Çupi është i lindur në vitin 1961 në fshatin Paldenicë, komuna e Hanit të Elezit. Ka të kryer Fakultetin e Edukimit dhe në arsim punon nga viti 1980. Është dy herë i burgosur politik dhe ka mbajtur 6 vite burg. Është përjetues i masakrës në burgun e Dubravës në majin e vitit 1999. Ka qëndruar në këto burgje: Gjilan, Prishtinë, Lypjan, Gurakoc, Dubravë dhe në burgun e Nishit në Serbi.

Deri më tani ka botuar këto libra:

1. *Nga gjaku i tyre rrjedh liria*, poemë
2. *Gafurr Loku 1949-1999*
3. *Shënime në kohë të mugëllt*
4. *SHKA, „Sharri” në Han të Elezit*
5. *Jatakët e lirisë*
6. *Gjurmime etnografike në trevën e Hanit të Elezit*
7. *Shkolla popullore shqiptare në fshatin Paldenicë*, me bashkautor
8. *Trashëgimia kulturore në trevën e Hanit të Elezit* me bashkautor
9. *Historiku i xhamive dhe shkrimet mbivarrore në trevën e Hanit të Elezit*
10. *Gafurr Loku në kthetrat e UDB-së*, dramë
11. *Buzëqeshje lirie*, poemë kushtuar dëshmorit Gafur Luma
12. *Veprimtaria poetike e grupit letrar, „Luigj Gurakuqi” 1991-1993 në trevën e Hanit të Elezit*
13. *Gafurr Loku simbol lirie e bashkimi*